

VII. Videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbibliotheket.

a. *Forhøjelse af Bibliothekets Annuum.*

Fra Universitetsbibliothekaren modtog Konsistorium under 6te Maj 1892 en Skrivelse, hvori han meddelte, at den i Sommeren 1892 foretagne Omdannelse af Bibliothekets Lokaler, hvorved Læsesalen blev henlagt til 1ste Sal og Vestibulen delvis blev indrettet til Opbevaringsrum for Bøger og til Garderobe, havde medført betydelig forøgede Udgifter til Lokalernes Opvarmning. Foruden de 3 tidligere Kjædler i Fyrkjældereren var der blevet taget 2 nye i Brug, og den ene af dem var dobbelt saa stor som nogen af de andre. Saavel Forbruget af Cinders som af Bøge- og Fyrrebrænde til Opfyring var som Følge deraf steget, saaledes at Udgifterne til Brændselsmateriale i Finansaaret 1891—92, uagtet Vinteren havde været usædvanlig mild, havde været 561 Kr. 69 Ø. større end i Finansaaret 1890—91 og 608 Kr. 84 Ø. større end i Finansaaret 1889—90. Udgifterne til Brændselsmateriale bleve afholdte af Bibliothekets almindelige Konto og havde i den forløbne Vinter kunnet udredes af denne Konto, paa Grund af at der paa Kontoen var et Beløb til Raadighed ved Salg af Doubletter fra Bibliotheket. Men hvis Merudgiften til Brændsel i Fremtiden skulde betales af fornævnte Konto, vilde dette selvfølgelig blive til ubodelig Skade for Bogindkjøbet, da dette jo maatte indskrænkes i samme Forhold, som Udgifterne til Brændsel steg. Bibliothekaren anholdt derfor om, at Bibliothekets almindelige Indtægtskonto i Fremtiden maatte blive forhøjet med en saa stor Sum, som den forøgede Brændselsudgift maatte anslaaes til. Efter de af Bibliothekaren opstillede Beregninger vilde der i Fremtiden kunne paa-regnes en Gjennemsnitsudgift til Cinders af (28 Læster Cinders à 48 Kr. =) 1344 Kr. om Aaret, medens der i tidligere Aar var brugt 15 Læster Cinders til en Gjennemsnitspris af 42 Kr. I Fremtiden vilde der herefter blive en Merudgift til Cinders af 714 Kr. om Aaret, hertil maatte lægges en Merudgift til Bøge- og Fyrrebrænde af 60 Kr. aarlig, ialt 774 Kr., eller afrundet nedefter til 750 Kr., hvilken Sum Bibliothekaren ansaa for den laveste Grænse for, hvad Bibliotheket kunde antages at ville behøve i Tilskud, og han anholdt derfor om, at den maa blive søgt bevilget paa Tillægsbevillingsloven for 1892—93 og følgende Finanslove. Bibliothekaren tilføjede, at hvis der blev taget Bestemmelse om, at Bibliotheket skulde holdes aabent i visse Eftermiddagstimer, *ogsaa om Vinteren*, vilde Forbruget af Brændsel naturligvis blive noget større end foran antydnet, men dog næppe saa meget større, at Merudgiften ikke vilde kunne afholdes uden yderligere Forhøjelse af Budgettet.

Konsistorium anbefalede Andragendet i Skrivelse af 22de Juni 1892 til Kirke- og Undervisningsministeriet. Efter derom stillet Forslag blev der saavel ved Tillægsbevillingsloven for 1892—93 som ved Behandlingen af Finanslovforslaget for 1893—94 bevilget en Forhøjelse af 750 Kr. af det paa Universitetets Udgiftspost 3. a. bevilgede Beløb til Universitetsbibliotheket.

b. *Gave til Universitetsbibliotheket.*

I Skrivelse af 16de Oktober 1892 indberettede Overbibliothekaren, at afdøde Øjenlæge, Dr. med. Harald Philipsen i sit Testamente havde bestemt, at Universitetsbibliotheket efter hans Død maatte udtage af hans lægevidenskabelige Bogsamling alle de Værker, som det ikke iforvejen var i Besiddelse af. Bibliotheket havde herved erholdt ialt 278 Bind, for den langt overvejende Del hørende til Øjenlægevidenskaben, og delvis meget værdifuld. Som Exempel paa Samlingens Righoldighed paa dens specielle Omraade anførtes, at Bibliotheket gennem den var kommet i Besiddelse af 8 nye ophthalmologiske Tidsskrifter (nemlig 4 tyske, 2 franske og 2 engelske), for Størstedelen fuldstændige og førte op til Aaret 1892. Konsistorium sendte Professor Philipsens Familie en Tak for denne ualmindelig værdifulde Gave.

c. *Afgivelse af Aviser fra Provinserne til Provinsarkiverne.*

I Skrivelse af 5te Maj 1893 indberettede Overbibliothekar Birket Smith, at Provinsarkivar, Dr. jur. Secher havde underrettet ham om, at da det kjøbenhavnske Provinsarkivs Bygning var saa vidt færdig, at den kunde tages i Brug, saa Arkivet sig istand til at modtage de Aviser fra Sjællands samt Lolland-Falsters Stifter, som i Henhold til Lov af 30te Marts 1889 skulde afleveres fra Universitetsbibliotheket til Arkivet. Da Arkivet raadede over tilstrækkelig Plads, vilde det samtidig kunne modtage til midlertidig Opbevaring og videre Forsendelse de Aviser, der i Henhold til fornævnte Lov vilde være at afgive fra Bibliotheket til det fynske Provinsarkiv.

I Henhold til Overbibliothekarens Indstilling bemyndigede Konsistorium ham under 12te s. M. til at afgive samtlige fornævnte Aviser til det kjøbenhavnske Provinsarkiv samt til at afholde de derved foranledigede Udgifter af Bibliothekets Budget.

2. Den botaniske Have.

a. *Omdannelse af det i Haven værende medicinske Kvarter og Anskaffelse af Etiketter med Planternes Navne.*

Fra Direktøren for botanisk Have modtog Konsistorium under 23de Oktober 1892 en Skrivelse, hvori Direktøren bemærkede, at den botaniske Have var meget ensidigt *systematisk* anlagt; der havdes et »dansk Kvarter« og et »medicinsk Kvarter« med Planterne ordnede systematisk i lange Rækker, og der havdes alle Grupperne af fleraarige Urter, af Buske og Træer, desuden de 1 og 2aarige Urter ordnede efter samme System. Der var ingen Tvivl om, at der maatte kunne bringes meget mere Belæring ud af Haven ved en delvis anden Ordning. En anden Mangel var, at Etiketterne ikke indeholdt andre Oplysninger end Planternes *latinske* Navn, dog med Undtagelse af dem i det »danske Kvarter«, hvor ogsaa danske Navne vare opførte, og enkelte andre, træagtige Planternes Etiketter, der ogsaa meddelte Planternes Hjemstavn. Direktøren ønskede meget at gjøre Forandringer deri, saa at Haven i langt højere Grad kunde blive belærende

for det besøgende store Publikum og for de Studerende, og han havde efter længere Tids Overvejelse begyndt paa saadanne. Tanken var at omdanne det »medicinske Kvarter«. Dette, der laa langs Gothersgade mellem Museet og Laboratoriet, indeholdt et Udvalg af ca. 500 Arter, der skulde tjene til at illustrere Systemet for de Studerende og navnlig indeholde saadanne nyttige Planter (Lægeplanter, Næringsplanter o. s. v.), som de burde kjende. Direktøren vilde for det Første omlægge det i Plæner med Planterne ordnede i Grupper i disse, hvorved det vilde blive et smukkere Anlæg, end det nu var. Dernæst skulde disse Grupper ikke være ordnede efter Systemet af naturlige Familier, men efter andre Hensyn. En Række Grupper skulde tjene til at belyse det vegetative Skuds Formlære, f. Ex. Klimatets Indflydelse paa Skuddets Form og Ydre, klattrende og slyngende Planters Bygning, ejendommelige Formeringsmaader m. m.; en anden Række Grupper (der maaske vilde blive lagte paa et andet Sted) skulde paa lignende Maade oplyse Blomsternes Naturhistorie, Frøspredningsmidler, Exempler paa Race- og Bastarddannelse, m. m. I en til Kvarteret stødende Gruppe af Træer og Buske, der kun vare anbragte dér af Skjønhedshensyn og ikke gik ind i Systemet, skulde der indplantes saadanne Arter, som viste Afvigelse fra det Normale i Bladform eller Farve eller i Voxemaade. Saadanne *biologisk-morfologiske Grupper* fandtes nu aldeles ikke i Haven, og de vilde være meget belærende og underholdende for Besøgende. Direktøren vilde ogsaa se at faa, om ikke strax, saa saasart det blev muligt, Grupper af Snylteplanter og insektædende Planter. Dernæst skulde det medicinske Kvarters Terræn omfatte Grupper med Lægeplanter, Giftplanter, Næringsplanter af forskjellig Art, Textilplanter m. m. Endelig var der allerede foran Museet i Plænen blevet anlagt nogle Grupper bestemte til Prydplanter, som almindelig dyrkedes i Haver, da det ofte hændte, at Folk netop søgte saadanne for at faa tilforladelige Oplysninger om deres Navne.

Direktøren haabede, at det Arbejde, som denne Ordning maatte medføre, maatte kunne udføres uden noget ekstraordinært Tilskud til Havens Arbejdskonto, naar det blev fordelt paa 2—3 Aar; men han var forøvrigt ikke helt vis derpaa, da Gartneren allerede i mange Aar havde klaget over, at han ikke kunde holde Haven saa pæn, som han ønskede, for den nu bevilgede Sum. Hvad der derimod ikke vilde have Raad til, var til de nye Etiketter, der vilde være nødvendige. Skulde den nye Ordning nemlig gjøre fuld Nytte, maatte Etiketterne indeholde: 1. Planternes danske Navn, 2. videnskabelige latinske Navn, 3. Hjemland, 4. naturlige Familie, og dernæst en efter Omstændighederne kortere eller længere Oplysning om, hvad den paagjældende Plante tjente til eller skulde oplyse om. Etiketterne maatte være malede og emallerede Metalplader, anbragte paa et tilstrækkeligt højt Skaft. Prisen vilde ifølge Overslag endog kunne blive 3—6 Kr. pr. Stk. Det var Direktøren umuligt at sige nøjagtigt, hvor mange Haven vilde faa Brug for, og hvorledes Indskrifterne vilde komme til at lyde, alt-saa hvor kostbare de forskjellige Etiketter vilde blive, men han kunde ikke skjønne rettere end, at Haven maatte kunne komme ud af det med circa 1000 Kr., og androg om, at 500 Kr. maatte blive stillede til Disposition til Udførelsen af Etiketter i Finansaaret 1893—94.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 12te November 1892 til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet Andragendet, hvorefter der til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for 1893—94 blev stillet Forslag om Optagelse paa Universitetets Udgiftspost 3. b., den botaniske Have, af et extraordinært Beløb af 500 Kr. til Anskaffelse af Etiketter. Forslaget blev bevilget og optaget paa Ministeriets Budget for bemeldte Finansaar. Af Folkethingets Finansudvalg blev henstillet, »at der saavidt muligt anbringes danske Navne paa Etiketterne«.

b. Bevilling til en større botanisk Ekspedition med de Studerende.

Ved Skrivelse af 12te November 1892 indsendte Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet et Andragende fra Direktøren for botanisk Have, Professor, Dr. phil. Warming, om, at der maatte blive stillet et Beløb af 500 Kr. til Disposition for ham til Bestridelse af en større botanisk Ekspedition med Studerende. Han bemærkede i saa Henseende, at de Ekspeditioner med Studerende, han hidtil havde foretaget, havde indskrænket sig til Nordsjælland, medens den paatænkte Ekspedition ønskedes ført til Egne, hvis Natur afveg fra den sjællandske, saaledes i Sommeren 1893 til den sydvestlige Del af Nørrejylland (Fanø, Blaavand med Bordrup Plantage eller maaske Egnen nordvest for Varde, og derefter Herning og Silkeborg). I Lighed med hvad der fandt Sted for de Studerende og Lærere paa de geologiske Ekspeditioner, som foretoges af Professor mineralogiæ Johnstrup med de polytekniske og Universitetets Studerende, og paa de Ekspeditioner, som fra Landbohøjskolen foretoges med Forstmændene, ved hvilke Ekspeditioner Deltagerne fik fri Befordring og ved sidstnævnte Ekspeditioner i alt Fald Landbohøjskolens Docenter tillige Diæter, anholdt Professor Warming om fornævnte Beløb til fri Befordring for de i Ekspeditionen Deltagende, Lærer, en Assistent og de naturhistoriske Studerende, samt tillige til Diæter for Assistenten. Udgiften anslog han til 500 Kr. og søgte foreløbig Understøttelse til en Ekspedition i Finansaaret 1893—94, medens han, hvis Studenterne fik det Udbytte af Turen, som han ventede, ønskede at kunne foretage lignende Ekspeditioner i følgende Aar, f. Ex. hvert 2det eller 3die Aar. Endelig bemærkede han, da den botaniske Forening tilfældigvis ogsaa i samme Aar søgte om Statens Understøttelse til sine Ekspeditioner, at Formaålet med disse var den videnskabelige Undersøgelse af Landet og ikke Undervisning af Studerende.

Konsistorium anbefalede Direktørens Andragende og af Ministeriet blev der til 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for 1893—94 stillet Forslag om, at der paa Universitetets Udgiftspost 3. b., den botaniske Have extraordinært opførtes 500 Kr. til Udgifter ved en botanisk Ekspedition.

Forslaget blev bevilget af begge Rigsdagens Thing og Beløbet optaget paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for Finansaaret 1893—94.

c. Forhøjelse af det til den botaniske Have bevilgede Annuum til Udgifter ved det botaniske Laboratorium m. m.

Ved Skrivelse af 6te Juli 1892 indsendte Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet en Skrivelse fra Direktøren for botanisk Have, om

hvori denne meddelte, at der, efterat det botaniske Laboratorium havde været i Brug i omtrent 2 Aar, kunde have en begrundet Mening om, hvor store Udgifterne til Renholdelse, Belysning og Brændsel aarlig vilde være, og at der derfor vilde kunne opstilles følgende Normalbudget for disse Poster:

a. Rengjøring. Hertil beregnedes 30 Kr. om Maaneden for en Kone, der foruden den daglige Rengjøring tillige skulde besørge Hovedrengjøringen, naar en saadan var nødvendig, altsaa ialt 360 Kr. aarlig;

b. Gasbruget havde i Finansaaret 1890—91 været 330 Kr. 30 Ø., i 1891—92 396 Kr. 60 Ø.; det kunde derfor næppe sættes til mindre end 400 Kr.

c. Brændsel. Hertil foresloges det samme Kvantum Kul som til Museet, nemlig 10 Læster à 43 Kr. 75 Ø. Der var i Finansaaret 1890—91 forbrugt 13 Læster 14 Tdr. og i 1891—92 11 Læster 12 Tdr.; men hvad der fremtidig maatte blive forbrugt udover 10 Læster, vilde sandsynligvis kunne afholdes af det til Haven iøvrigt normerede Kvantum Kul. Af Brænde til Optænding vilde kun behøves 3 Favne, da der paa Grund af Varmeapparatet ikke var saa mange Fyrsteder som f. Ex. i Museet. Herved vilde ialt fremkomme en Udgift af 527 Kr. 50 Ø. om Aaret;

d. Under »Forskjellige løbende Udgifter« faldt Udgifterne til Sæbe, Vask af Haandklæder, Ildtændere og Rengjøringsapparater m. m., ialt anslaaede til 100 Kr. aarlig.

Konsistorium indstillede i Henhold til Direktørens Andragende, at der til fornævnte Udgifter paa Finanslovforslaget for Finansaaret 1893—94 optoges en Forhøjelse af det paa Universitetets Udgiftspost 3. b., den botaniske Have, opførte Beløb med 1387 Kr. 50 Ø.

Forslaget blev optaget paa fornævnte Finanslovforslag og bevilget af begge Rigsdagens Thing samt Beløbet derefter opført paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for Finansaaret 1893—94.

-- Ved Skrivelse af 23de Maj 1893 bifaldt Kirke- og Undervisningsministeriet, efter Konsistoriums Indstilling af 15de s. M., at det paa den botaniske Haves Budget for Finansaaret 1892—93 under »Midlertidigt« til plantefysiologiske Undersøgelser bevilgede Beløb af 600 Kr. ekstraordinært maatte overskrides med 605 Kr. 69 Ø. mod fornøden regnskabsmæssig Forklaring, og at følgende til det nye botaniske Laboratorium i Finansaaret 1892—93 medgaaede Udgifter, nemlig: a. Rengjøring 360 Kr., b. Gas 410 Kr. 40 Ø. og c. Forskjelligt 150 Kr., ialt 920 Kr. 40 Ø., maatte afholdes af de tilsvarende Udgiftsposter paa Havens Budget for det nævnte Finansaar, saaledes at disse overskredes med de angivne Beløb mod fornøden regnskabsmæssig Forklaring.

Konsistorium bemærkede i sin Indstilling, at Forhøjelse af Tilskuddet til plantefysiologiske Undersøgelser endnu ikke havde fundet Sted, og at Overskridelse for Finansaaret 1891—92 var bifaldet ved Ministeriets Skrivelse af 21de Juni 1892, samt at der først for Finansaaret 1893—94 var optaget paa Universitetets Budget et Normalbudget for Udgifterne ved det nye botaniske Laboratorium, jfr. ovenfor.

d. Anvisning af det til plantefysiologiske Undersøgelser bevilgede Beløb af Professoren i Plantefysiologi.

Ved Skrivelse af 26de Maj 1893 bifaldt Kirke- og Undervisningsministeriet, at Attestationen af Regninger vedrørende det paa Universitetets Udgiftspost 3. b, jfr. Havens Budget i Anmærkningerne til Finanslovsforslaget for 1893—94 II. Midlertidig Post b., bevilgede Tilskud til plantefysiologiske Undersøgelser, der hidtil havde været overdraget Direktøren for botanisk Have, fra Begyndelsen af Finansaaret 1893—94 at regne gik over til Bestyreren af det plantefysiologiske Laboratorium.

Konsistorium oplyste i sin Skrivelse af 15de Maj 1893, angaaende et Andragende fra Direktøren for botanisk Have om ovennævnte Ordning, at der formentlig Intet kunde være til Hinder herfor, da Anvisningen af de bemeldte Laboratorium vedrørende Regninger, der ønskedes overdragne Laboratoriets Bestyrer, ene og alene angik det i Budgettets Text paa Universitetets Udgiftspost 3. b. (den botaniske Haves Budget) som midlertidigt udsondrede Tilskud af 600 Kr. til plantefysiologiske Undersøgelser, medens derimod samtlige Udgifter, der iøvrigt afholdtes af det til det botaniske Laboratorium i det Hele bevilgede Beløb, altsaa ogsaa de af disse Udgifter, der vedrørte den plantefysiologiske Afdeling af dette Laboratorium, vedblivende ønskedes anviste af Havens Direktør.

— Om Overskridelse af det bevilgede Tilskud i Finansaaret 1892—93 se foran S. 41.

e. Skifte i forskellige Assistentposter ved Haven m. m.

Da Dr. phil. O. G. Petersen, der var ansat som Assistent ved Plantebestemmelserne i botanisk Have, fra 1ste April 1893 blev udnævnt til Lektor i Botanik ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, udnævnte Konsistorium, efter Indstilling fra Havens Direktør, under 12te s. M. Cand. mag. C. C. Raunkiær til Assistent ved Plantebestemmelserne fra 1ste s. M. at regne, mod at han oppebærer den til denne Stilling henlagte Lønning af 1000 Kr. aarlig, samt med gjensidig Opsigelsesfrist af 3 Maaneder.

— Af den ved Lov af 12te April 1892 om de ved Universitetet og Kommunitetet vedkommende Lønningsforhold bevilgede Medhjælpssum for Universitetet blev der for den botaniske Have fastsat et aarligt Beløb af 1200 Kr. til Assistance ved Undervisningen i Planteanatomy og ved Vejledning af de lægevidenskabelige Studerende samt ved Tilsynet med Studiesamlingen, jfr. Univ. Aarb. f. 1890—91 S. 438, af hvilket Beløb 400 Kr. ved Finansloven for 1890—91 blev bevilget for sidstnævnte Tilsyn.

I Skrivelse af 3die Maj 1893 indberettede Havens Direktør til Konsistorium, at Dr. phil. V. A. Poulsen, der hidtil havde været ansat i førnævnte Stillinger, da han var bleven Docent ved den farmaceutiske Lærestanstalt, fratraadte disse Poster fra 1ste September s. A. Direktøren ønskede i denne Anledning, at Stillingen som Tilsynshavende med Studiesamlingen, der bestod i at holde Samlingen i orden, være tilstede til bestemte Tider for at tage de Præparater frem, som de Studerende ønske, og atter indordne dem, for Fremtiden maatte besørges ved en yngre Studerende, da den Botaniker, som han agtede at indstille som Assistent ved Anatomien, ikke

kunde faa Tid til at være Assistent ved Samlingen. Han anholdt derfor om, at de to Stillinger maatte skilles ad og besørages af to Forskjellige med 800 Kr. og 400 Kr. Lønning, henholdsvis for den anatomiske og den til Studiesamlingen knyttede Virksomhed.

I Henhold til Konsistoriums Indstilling af 31te Maj s. A. bifaldt Kirke- og Undervisningsministeriet under 8de Juni s. A., at det for den botaniske Have af Universitetets samlede Lønningssum bevilgede aarlige Beløb af 1200 Kr. til Assistance ved Undervisningen i Planteanatomi og ved Vejledning af de lægevidenskabelige Studerende samt for Tilsyn med Studiesamlingen, fra 1ste September s. A. at regne maatte udbetales med 800 Kr. og 400 Kr., henholdsvis for den anatomiske og den til Studiesamlingen knyttede Virksomhed, saaledes at disse to Stillinger kunne besørages af Forskjellige.

I Henhold til Direktørens Indstillinger bifaldt Konsistorium under 17de Juli og 2den September s. A., at Assistentpladsen ved Undervisningen i Planteanatomi og ved Vejledning af de lægevidenskabelige Studerende fra 1ste September overdroges Dr. phil. *J. L. A. Kolderup Rosenvinge* og at Assistentpladsen ved Studiesamlingen, med Forpligtelse til at sørge for, at den holdes i orden, og til at være tilstede nogle Gange om Ugen og hjælpe de Studerende i dens Benyttelse efter Aftale med Lærerne i Botanik, fra s. D. overdroges Cand. mag. *F. Børgesen*.

f. Forskjellige Afgjørelser.

Efter Indstilling af Direktøren for botanisk Have og Konsistorium blev der ved Behandlingen af Finanslovsforslaget for 1893—94 paa Universitetets Udgiftspost 3. b., den botaniske Have, extraordinært bevilget 1420 Kr. til Omdannelse af nogle ældre Reoler i Havens Bibliothek og til Forfærdigelsen af nogle nye samt 1450 Kr. til Anskaffelse af 6 nye Skabe til Herbarierne i Museet, til Opstilling i Museets Lyshal og i Bibliothekets Forstue.

— Ved Skrivelse af 14de April 1893 bifaldt Ministeriet, i Henhold til Konsistoriums Indstilling, at der tillagdes de to Mænd, som besørgede Gadefejningen udfør den botaniske Have, hver et Beløb af 40 Kr. i Anledning af, at deres Arbejde i Vinteren 1892—93 paa Grund af det stærke Snefald havde været særlig besværligt, saaledes at denne Udgift, ialt 80 Kr., blev afholdt som Overskridelse paa Universitetets Udgiftspost 3. b., den botaniske Have, for Finansaaret 1892—93 mod fornøden regnskabsmæssig Forklaring.

3. Det zoologiske Museum.

a. Bevilling til en videnskabelig Expedition til de arktiske Farvande omkring Grønland.

I Henhold til de derom førte Forhandlinger med Kirke- og Undervisningsministeriet indsendte *Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum* under 14de November 1890 til Ministeriet et foreløbigt Forslag til Udsendelsen af en maritim Expedition i naturvidenskabeligt — særlig

zoologisk — Øjemed. Museumsraadet bemærkede dog, at det forbeholdt sig, hvis det ønskedes og ansaaes for nyttigt, og hvis der dertil kunde vindes den fornødne Tid, at fremkomme med en udførligere og præcisere Fremstilling af tidligere Expeditioners Historie, Formaal og Resultater, saavel som med de Oplysninger, som ellers maatte anses for nødvendige for denne vigtige Sag.

Museumsraadet udtalte, at det her maatte være nok at bemærke, at de *tidligere* større maritime Opdagelsesexpeditioner, der i Almindelighed havde Karakteren af Verdensomsejlinger, havde en noget anden Karakter, end de seneste havde faaet. Foruden de Videnskaben uvedkommende Formaal, som de i en mere eller mindre høj Grad kunde have haft — saasom »at vise Flaget«, at udbrede eller sikre vedkommende Stats Anseelse i fjærne Egne, knytte Handelsforbindelser, skaffe Afsætning for Fabrikater eller at aabne Kilder til Raaprodukter — havde de været Opdagelsesrejser baade paa Geografiens, Ethnografiens og den telluriske Fysiks Omraade, hvorhos der tilstræbtes Opdagelser paa Botanikens, Geologiens og Zoologiens — og i sidstnævnte Henseende ikke blot for Havets, men ogsaa for Landjordens Vedkommende. Af saadanne Expeditioner fra en senere Tid skulde kun eksempelvis nævnes »Galatheas« Rejse (1845—47), »Eugenies« (svensk 1851—53), »United States exploring expedition« (Wilke, 1838), »Beagles« (1832—36, med Darwin som Naturforsker) og »Novaras« (østerrigsk, 1857—59). De fleste af disse Rejser havde givet stort videnskabeligt Udbytte eller i høj Grad forøget vedkommende Lands videnskabelige Samlinger*).

Interessen for den Slags langvarige og kostbare Togter maatte imidlertid tabe sig noget, efterhaanden som man ved Kommunikationsmidlernes Udvikling rykkede hine fjærne Egne nærmere og fik lettere ved at erhverve paa anden Maade, ved Kjøb og deslige, de ethnografiske, botaniske og zoologiske Skatte, som man tidligere selv maatte hente i hine Lande og Have. Men netop som dette Tingenes forandrede Udseende syntes at tale mod Fortsættelsen af slige storartede og kostbare Verdensomsejlinger, fik Videnskaben nye Impulser, der atter satte dem paa Dagsordenen.

At Studiet af *Havets Dyreliv* ikke i videnskabelig Vigtighed og Interesse stod tilbage for Landjordens, men snarere overgik det, havde man længe erkjendt, og de omtalte Jordomsejlinger havde ogsaa hjemført en rig Høst af højere og lavere Havdyr — men i Almindelighed kun af dem, der kunde skaffes tilveje paa ringe Dybde, ved Kysterne eller paa Byernes Fisketorve. Til at fremskaffe dem, der paa anden Maade skulde hentes op fra større Dybde, savnede man Midlerne eller anvendte dem kun undtagelsesvis. Men heller ikke ved Europas Kyster var Undersøgelsen trængt synderlig langt ned i Dybet, skjönt »Skraben« (the dredge = en Modifikation af Østersfangstens sædvanlige Redskab) var anvendt med Held, paa ringere Dybder, af den berømte danske Zoolog Otto Frederik Müller

*) Der var her og i det Følgende ikke taget videre Hensyn til de Expeditioner, som havde haft særlige Øjemed, f. Ex. at udforske de arktiske eller antarktiske Belters Naturhold, eller vare afsendte f. Ex. i astronomiske Øjemed, men ved samme Lejlighed havde taget sig mere eller mindre af Naturhistorien.

og efter ham af danske, engelske, norske og svenske Forskere, og skjønt man derved havde lært, at Dyrelivet skiftede Karakter med Dybden, saaledes at der langs med Kysterne kunde paavises Belter med et forskjelligt Dyreliv, karakteriseret ved forskjellige Slægter og Arter. Men man mente, at dette kun gjaldt et forholdsvis smalt Kystbelte; kom man dybere ned, aftog Dyrelivet, tilsidst forsvandt det, og nedenfor 200, højst 300, Favne mentes Alt at være dødt («zoisk»). Denne Opfattelse støttede man dels paa formentlige Erfaringer — paa Skrabninger i Middelhavet, hvor Forholdene var exceptionelle — dels paa theoretiske Grunde: i det evige Mørke, som maatte herske paa disse store Dybder, til hvilke heller ikke den atmosfæriske Luft kunde trænge ned, hvor ingen Planteføde var at finde, under det knusende Tryk — mange Atmosfærens — af de overliggende Vandmasser, kunde — mente man — intet Dyreliv trives! Havets Bund var altsaa — paa de næsten forsvindende smalle Kystbelter nær — »en Ørken, mere blottet for Liv end Sahara og Montblanc»; kun Kysterne og Havets for Lys og Luft udsatte Overflade kunde være Bærere af det rige Havdyreliv — saaledes tænkte og lærte man endnu ved 1840!

Ganske vist var Videnskaben i Besiddelse af enkelte Fakta og Erfaringer, som tydede paa noget helt Andet — paa, at der fandtes et ikke aldeles fattigt Dyreliv paa større Dybder end hine de 300 Favnes Grænse; men de bleve betragtede som Undtagelser og ikke ændsede efter Fortjeneste. Imidlertid arbejdede man ufortrødent i Norge for at oplyse Havfaunaen ved Landets Kyster; nuværende Professor Sars sænkede sin Skrabe dybere og dybere ned i de norske Fjorde og trak den stedse op med nye Beviser for, at Dyrelivet paa 200—450 Favne ingenlunde var fattigt, men tværtimod temmelig rigt og meget interessant, og da der blandt hans Opdagelser var en lille ny Søllieslægt (Crinoidee) af en Gruppe, som man troede var helt uddød for flere Jordperioder siden, og af en Klasse, som man betragtede som paa det Nærmeste tabt for den nuværende geologiske Tidsalder, trængte den Overbevisning sig frem med stor Styrke, at der paa de store Havdyb maatte findes et Dyreliv, om hvis Rigdom og Karakter man egentlig slet ingen Anelse havde, og blandt hvis Former der maatte kunne findes overordentligt meget Nyt, en Mangfoldighed af mærkelige Kombinationer, og Meget, der kastede Lys over vor Jordklodes tidligere biologiske Forhold. Denne Tro blev heller ikke skuffet! Paa anbefaling af »Royal Society« stillede den engelske Regjering i 4 Somre (1868—71) en Damper («Lightning Porcupine») til Raadighed for en af Professorerne Wyville Thomson (Edinburgh) og Carpenter (London) samt Konkologen Gwyn Jeffreys dannet Komité for dermed at foretage Skrabninger paa dybere Vand — der naædes 1600—2500 Favne — vest for de britiske Øer, i den biskaiiske Bugt og i Middelhavet. Dermed var der i alt Fald aabnet en Dør paa Klem til det ubekjendte Dybets Rige, den abyssale Region, der nu skulde oplade sine zoologiske Rigdomme! Det viste sig ikke at have uovervindelige Vanskeligheder at anvende Skraben paa hine store Dybder, og Udbyttet var saa tilfredsstillende, at den engelske Regjering lod et større Skib »The Challenger«, udruste til en videnskabelig Jordomsejling med det særlige Formaal, at udforske Dyrelivet paa de store Dybder i alle større Have.

Befalingen over Skibet betroedes en af den engelske Marines mest udmærkede Officerer (Kaptajn Nares) og Ledelsen af de naturvidenskabelige Undersøgelser til ovennævnte Wyville Thomson. Rejsen varede $3\frac{1}{2}$ Aar (1872—76), og der blev foretaget ca. 320 Dybvandsskrabninger og Trawlinger (største Dybde over 3000 Favne) (foruden mange mindre paa lavere Vand i Nærheden af Kysterne). Hvor kolossalt det zoologiske Udbytte var, kunde skjønnes deraf, at dets videnskabelige Bearbejdelse havde fyldt en Række af nogle og tredive tykke Kwartbind med flere Tusinde pragtfulde Tavler, udgivne med stor Bekostning af den engelske Regjering. (Skrabningernes Antal vilde kunnet være endnu større og Udbyttet i Forhold dertil, hvis man i Halvfjerserne havde kjendt visse senere Opfindelser, som i høj Grad lette Operationen og gjøre dens Tilendebning mulig i kortere Tid). Ved dette Storværk var Døren nu aabnet paa vid Gab til det hemmelighedsfulde Dybets Rige for den, som vilde og kunde trænge ind i det.

Saadanne Erfaringer ansporede til Efterligning. Den franske Regjering havde i 1880 og følgende Aar udsendt flere Expeditioner med samme Formaal (»Talisman«, »Travailleur«), der havde udforsket de dybere Dele af Havet vest og syd for Syd-Europa og vest for Nord-Afrika. Norge havde i 1876—78 udsendt Skibet »Vøringen« med nogle af Landets bedste Zoologer paa en Række Undersøgelser af Nordhavet vest og nord for Norge; de havde bragt et zoologisk Udbytte, hvis Bearbejdelse til Dato omfattede 14 anselige Foliobind. Om disse Undersøgelser vilde kaste det ventede Lys over visse Forhold ved de norske Fiskerier, kunde maaske betvivles; men at de havde bragt et stort Udbytte for den zoologiske Videnskab og for de norske Museer, var ubestrideligt. I Amerika vare tilsvarende Undersøgelses-Expeditioner blevne foretagne dels under den saakaldte »Fiskeri-Kommissions« Auspicier (»Albatross«), dels under »Kystopmaaling-Kommissionens« (The coast Survey«) (»The Blake«), i Vandene øst for de forenede Stater og dybt ned i den mexikanske Bugt, og senest havde et af de dertil anvendte Skibe (»Albatross«) omsejlet Amerika for at fortsætte Undersøgelsen langs med denne Verdensdels vestlige Side i de dybere Vandlag. Lignende Expeditioner, tildels maaske med et mere blandet Formaal, havde været udsendte af den svenske (»Josefine«, 1869), tyske (»Gazelle«, 1874—76) og italienske (»Vettor Pisani«) Regjering*).

Det vilde heraf ses, at de fleste Søstater havde deltaget i Bestræbelserne for at bearbejde dette nye Felt — den mest storartede Udvidelse, som Menneskeandens Forskningsomraade havde faaet siden Kikkertens og Mikroskopets Opfindelse.

Fremmede Verdensdeles Dyr og Planter, selv en Del af de sjældnere, kunde efterhaanden erhverves ved Kjøb eller Bytning, hvis man raadede over de dertil fornødne Midler, og hvert Aar lykkedes det os paa denne Maade at lukke et eller andet føleligt Hul i vore Samlinger; Alt kunde naturligvis ikke faaes — det behøvedes heller ikke — og navnlig var man

*) En østerrigsk maritim zoologisk Expedition, paa et Marinefartøj, med 2 Zoologer (Grobben og Marenzeller) ombord og fortrinlig udstyret i videnskabelig Henseende, med Instrumenter, havde for faa Dage siden forladt Polas Havn.

nødt til at vise Resignation overfor meget af det, der bragtes for Lyset af Fortidens Dyreliv, og paa hvilket de lokale Samlinger, der laa vedkommende Formationer og Stenbrud nærmest, saa at sige havde Monopol. Dybets Dyreformer — de højst mærkværdige Søilier, Søstjerner, Søpølser, Søborrer, Svampe, Koraldyr, Gopler, Krebsdyr, Fiske o. s. v., o. s. v., hvis Væsen og Ejendommeligheder frembød saa mange mærkværdige Sider — kunde ikke kjøbes eller tilbyttes — i alt Fald kun efter en yderst ringe Maalestok —; men de kunde hentes op af Dybet, naar man dertil havde de fornødne Midler, og vort Museum vilde, naar disse bleve bevilgede, snart kunne faa dette store Hul i sin systematiske Fremstilling af Dyreriget udfyldt paa en med vore beskedne Forhold stemmende Maade.

En maritim naturvidenskabelig Expedition maatte fornuftigvis i vore Dage have *zoologiske Dybhavs-Undersøgelser* til Hovedformaal. Undersøgelsen af Land- og Kystfaunaen kunde til en vis Grad overlades til de lokale videnskabelige Institutioner, som efterhaanden bredte sig over nye Dele af Jorden, til de af disse fremkaldte mindre Expeditioner, til de Bestræbelser, som blive udfoldede af Privatmænd, Naturaliehandlere o. s. v. En anden Sag var det, at Expeditionens nødtvungne eller ønskelige Ophold i Havnestæder, i Nærheden af Kysterne o. s. v., naturligvis burde benyttes til Efterforskninger og Indsamlinger paa det lavere Vand, naar dertil var Lejlighed. Men hermed at kombinere *botaniske* Indsamlinger forekom Museumsraadet i det Væsentlige kun at kunne blive en Ødslen med Kræfter, da det kun var paa de enkelte Landpunkter, som en slig Expedition vilde kunne berøre i faa Dage, at der kunde være Tale om en egentlig Virksomhed i denne Retning. Indsamlingen af den mikroskopiske Vegetation, i Havets Overflade, vilde formentlig kunne betroes Expeditionens Zoologer eller Læge. Der vilde selvfølgelig blive optaget en Mængde Prøver af Havbunden, som efter Hjemkomsten vilde blive givet i Mineralogernes Hænder til Opbevaring og nærmere Undersøgelse; men derfor behøvede en Geolog ikke at medfølge. At varetage *Anthropologiens* og *Ethnografiens* Tarv ved mulig forefaldende sjældne Lejligheder, vilde ligeledes passende kunne paahvile Expeditionens Chef og Læge. Skibets Officerer vilde ikke undlade at anstille Maalinger af Vandenes Varmegrad i forskjellig Dybde og Iagttagelser over, hvad der ellers kunde være af rent *hydrografisk* Interesse. Men vilde man udvide Expeditionens egentlige Program til alle de her i forbigaaende nævnte, mere eller mindre fjærnt liggende Interesser, saaledes at disse alle i lige høj Grad kom til deres Ret, vilde det kun have til Følge, at den paa Grund af sin Længde og Kostbarhed blev udførlig, og at det, der maatte være dens Hovedformaal, tabtes af Sigte, nemlig den zoologiske Dybhavs-Undersøgelse ved Hjælp af Trawl og Skrabe, nedsænkede Ruser af Metaltraad o. s. v. Det havde været et omstridt Spørgsmaal, om Oceanets Dyreliv var indskrænket til Bunden og Overfladen, der hver for sig syntes at frembyde de bedste Livsbetingelser, eller om ogsaa de mellemliggende Lag husede deres Dyre- liv, og skjønt man nu vistnok ikke kunde tvivle om, at *alle* Vandlag vare beboede af højere og lavere Dyr, vilde positive Erfaringer herom, af hvilke man endnu kun havde yderst faa, dog være af den største Vigtighed for at

oplyse deres Fordeling i højere og lavere Vandlag, deres periodiske Vandringer o. s. v. Det maatte derfor forsøges, ved Hjælp af de i den nyere Tid dertil konstruerede Instrumenter, at fange de dyriske Organismer, der hverken vare Bunddyr eller Overfladedyr, men holdt til i de mellemliggende Vandlag, i forskellig Dybde; og man vilde selvfølgelig under hele Sejladsen bestræbe sig for, paa forskellig Maade at fiske og fange Overfladens pelagiske Organismer, store saavel som smaa. Anvendelse af elektrisk Lys — som syntes at være et virksomt Middel til at hidlokke fritsvømmende Smaadyr, men muligvis kun vilde kunne anvendes paa mindre store Dybder — burde om muligt ogsaa forsøges. Overhovedet burde der stiles efter, at Expeditionens Udbytte, om ikke i Omfang, saa dog i andre Henseender, kunde staa paa Højde med andre nyere Expeditioner.

Der vilde til Bestridelse af dette Arbejde behøves et Dampskib af en vis Størrelse, *indrettet til denne bestemte Tjeneste*, meget svagt armeret og derfor med en betydeligt svagere Besætning, end et Krigsskib af samme Størrelse ellers krævede. Det vilde være vor fortræffelige Marines Sag at levere et saadant velindrettet Skib med Officerer, Underofficerer og Besætning, og det vilde være af den allerstørste Betydning, at der til Chef og Næstkommanderende blev valgt Officerer, som havde særlig Interesse for denne Gjerning. Marinen vilde sikkert ogsaa paatage sig at skaffe de fornødne Apparater og Instrumenter tilveje, hvortil dens Bistand under alle Omstændigheder ikke kunde undværes, om det end vilde være det zoologiske Museums og de eventuelt til Togtet designerede Zoologers Sag at samle og tilvejebringe Oplysninger om disse Redskabers Indretning o. s. v. Der maatte være Plads ombord for 2 Zoologer og 2 Medhjælpere (af hvilke den ene helst maatte være en duelig Tegner), der skulde gaa Zoologerne tilhaande, varetage Konservationen o. s. v. Nogen Assistance vilde man forhaabentlig ogsaa kunne faa af Skibslægen, naar man ved Valget af denne tog Hensyn til Expeditionens Karakter. Men Museumsraadet maatte bestemt fraraade at kombinere andre Formaal med denne Expedition, end netop i al Almindelighed at »vise Flaget; det var Raadets faste Overbevisning, som ogsaa deltes af indsigtfulde Søofficerer, at det kun vilde føre til Skuffelser, Spild af Tid og Penge, hvis man f. Ex. vilde knytte den til et af de sædvanlige sømilitære Togter til Vestindien. Den af den engelske Regjering, ved Udrustningen af »Challenger«-Expeditionen i dette ene og bestemte Øjemed, anviste Vej var den, der burde følges. Om Forholdet mellem de tjenstgjørende Naturforskere og Expeditionens sømilitære Chef, Næstkommanderende o. s. v. maatte der fastsættes nærmere Regler.

Da Størstedelen af *Nordhavet* var grundigt gennemforsket af den norske Expedition, vilde det *her* nærmest være det dybere Hav mellem Grønland og Island og mellem dette Land og Færø, som kunde ønskes undersøgt; men dette vilde formentlig kunne ske efterhaanden ved skjønsmæssig Benyttelse af de af vor Marine i disse Farvande udførte Opmaalingstogter; Udbyttet af en særlig Expedition til disse Have vilde desuden let kunne blive meget indskrænket af ugunstige Vejforhold. Heller ikke de dybere Have i Mellem- og Syd-Europas Nærhed, der havde været undersøgte af de engelske og franske Expeditioner, frembød den Interesse, som en Expedition, ..

der satte sig til Formaal at explorere f. Ex. Havene omkring de *vestindiske* Øer og den mellem disses østlige Kjæde og det sydamerikanske Fastland liggende østlige Del af den mexikanske Bugt, hvor Havet naaer en Dybde af 2500 Favne (tæt ved Portorico endog over 4000!). En grundig Undersøgelse af dette Hav, for hvilket Dr. H. J. Hansen havde taget Ordet med megen Varme i Henvendelser til Museumsraadet, vilde sikkert bringe meget Nyt, Interessant og Værdifuldt for Dagen, og det maatte heller ikke overses, at en slig mere lokal Undersøgelse vilde kunne gjenføres paa en saa grundig og udtømmende Maade, at den netop derved vilde faa en ganske særlig videnskabelig Betydning. Et Togt til dette Farvand maatte helst foretages i den mindre varme, af Cykloner ikke hjemsøgte Aarstid, i Løbet af 6 til 8 Maaneder, f. Ex. fra $\frac{1}{9}$ til $\frac{1}{5}$, saaledes at der dog ogsaa trawledes o. s. v. stadig paa Rejsen dertil og derfra. Det maatte imidlertid være Chefen tilladt, hvis Heden eller sanitære Forhold gjorde det uudholdeligt at færdes saa længe i dette stærkt ophedede Vand, eller hvis det skulde vise sig, at der herskede saa stor en Ensformighed i Dyrelivet indenfor et saadant Omraade, at en Forandring allerede af den Grund viste sig ønskelig, at forlægge Arbejdspladsen til det noget mindre varme Hav øst for Antillernes Økjæde. Til Efteraaret efter Hjemkomsten kunde saa Expeditionen gjentages med tilbørligt Hensyn til de Erfaringer, som det første Togt maatte have bragt, eller man kunde dirigere den andetsteds hen, hvis gode Grunde og indvundne Erfaringer talte derfor. Denne Plan vilde anbefale sig ved den grundige Undersøgelse af et begrænset, men dog ikke indskrænket Farvand i umiddelbar Nærhed af vore vestindiske Kolonier, som vilde kunne blive dens Resultat, saavel som ved den gavnlige Afvexling i Arbejdets Art, som til enhver Tid let kunde tilvejebringes ved at lade den egentlige Dybhavs-Undersøgelse afbrydes af Undersøgelsen af Antillernes rige Kystfauna. Men istedetfor denne dobbelte Expedition til dette specielle Farvand kunde det maaske, dels af sanitære Hensyn, dels af Ønsket om at »vise Flaget« andetsteds, anbefale sig at foretage en Jordomsejling med det samme Formaal. En Trawling kunde udføres i 6 Timer, forsinkede altsaa Togtet kun med $\frac{1}{4}$ Døgn. Dette vilde derfor, selv om der trawledes hver Dag, kunne tilendebringes i højst $1\frac{1}{2}$ Aar, derunder beregnet de Ophold, der maatte finde Sted undervejs i rekreative Øjemed eller for at forsyne sig med Kul og andre Fornødenheder. Formentlig vilde Naturforskernes Arbejde blive mindre ensformigt og mindre trættende end i den overhedede mexikanske Bugt, og blev dette Togt end lidt længere end de to vestindiske Togter tilsammen, vilde den samlede Udgift næppe blive større. Der kunde jo endelig ogsaa gaaes en Middelvej mellem begge Projekter, og det vilde overhovedet ikke være nødvendigt at fastsætte en bestemt Plan: Hovedsagen var, at en slig Expedition overhovedet kom istand!

En Forudsætning for, at det hele Foretagende overhovedet kunde og burde komme istand var det imidlertid, at der kunde udpeges 2 kompetente Zoologer til at bestride Arbejdet. Dertil haabede Museumsraadet ogsaa at være istand, forudsat, at de, paa hvem Valget maatte falde, eventuelt midlertidig kunde frigjøres for de dem ellers paahvilende offentlige Pligter. Da Raadet imidlertid ikke havde faaet noget Mandat til at udtale sig om

denne Side af Sagen, eller til at indlede Forhandlinger med Videnskabsmænd, som dette Hverv kunde betroes, skulde det for Øjeblikket indskrænke sig til denne Antydning.

Museumsraadet kunde ikke oplyse, hvad det vilde koste at indrette et Skib f. Ex. af Ingolfs Størrelse og Art til denne Tjeneste, eller hvilke Udgifter dets Udsendelse paa et Togt paa 8—12 Maaneder vilde koste, men henstillede til Ministeriet at søge dette oplyst ved Forhandling med Marineministeriet. Af Udgifter, hvorom Museumsraadet havde kunnet danne sig et foreløbigt Skjøn, vilde der formentlig medgaa til et Togt paa 6—8 Maaneder:

1. Til Lønning af 2 Medhjælpere og til Vederlag for de paa Expeditionens Zoologer hvilende Arbejder for at sætte dem istand til at deltage.....	c. 4000 Kr.
2. Til Spiritus, Glas og andre Opbevaringsmidler, Instrumenter og nogle nødvendige Bøger	c. 4000 —
3. Trawle, Skraber, Trawliner, Accumulatorer, Dybhavsthermometre, Bundapparater, Liner, nye projekterede Apparater o. s. v.	c. 17000 —
Ialt... c. 25000 Kr.	

Dette Overslag var holdt i runde Summer, idet man gjorde Regning paa, at hvad der blev sparet paa den ene Kant, kunde dække Overskridelsen paa andre, saa at man kunde være sikker paa, at den ovennævnte Sum (25000 Kr.) ikke blev overskreden. Den sidste Post (3) var baseret paa Oplysninger meddelte af Direktøren for Søkort-Arkivet, som var vel kjendt med Undersøgelser af denne Art og selv havde deltaget i saadanne ombord i »The Blake« under Alexander Agassiz's Ledelse. Besluttede man sig strax til et 12 Maaneders Togt, var det kun Posterne 1 og 2, der vilde undergaa større eller mindre Forhøjelser, f. Ex. 6000 à 5000 Kr. — ialt c. 30000 Kr.

Endelig bemærkede Museumsraadet, at der, hvis Expeditionen kom istand, endnu vilde være meget at ordne med Hensyn til Forberedelsens Enkeltheder, som mest passende vilde kunde lægges i Hænderne paa en Komité, underlagt Kirke- og Undervisningsministeriet og Marineministeriet, og bestaaende af Direktøren for Søkort-Arkivet, Museumsraadets Formand, den designerede Skibschef og de designerede Naturforskere. Denne Komité vilde navnlig i det Enkelte have at vedtage eller foreslaa Anvendelsen af de ovenfor omtalte Summer.

Under 5te Januar 1892 meddelte *Kirke- og Undervisningsministeriet* Konsistorium, at Ministeriet paa Grundlag af Museumsraadets fornævnte Forslag af 14de November 1890 til Udsendelsen af en maritim Expedition i naturvidenskabeligt — særlig zoologisk — Øjemed — havde ført Forhandlinger med Marineministeriet. Sidstnævnte Ministerium havde tilbudt til Efteraaret 1893 at stille det af Flaadens Skibe, som efter en Udtalelse af Direktøren for Søkortarkivet ene egnede sig til den paatænkte Tjeneste, nemlig Krydseren »Ingolf«, til Disposition for Kirke- og Undervisningsministeriet i det nævnte Øjemed. Der havde derefter været ført Forhand-

linger mellem Museumsraadets Formand, Professor, Dr. Lütken og de af Marineministeriet designerede Personer angaaende de nærmere Foranstaltninger, der maatte være at træffe, for at »Ingolf« kunde indrettes til en saadan Expedition. Efterat der var opnaaet Enighed i saa Henseende, havde Marineministeriet tilstillet Ministeriet et Overslag over Bekostningerne ved Krydseren Ingolfs Udrustning og Togt i fornævnte Ojemed, hvorefter Udgifterne ved Expeditionen med en afrundet Sum formentes at andrage et Beløb af 440000 Kr. Af denne Sum havde Marineministeriet erklæret sig villigt til at overtage et Beløb af 90000 Kr.; medens Kirke- og Undervisningsministeriet havde tænkt sig at søge den øvrige Del af Udgifterne bevilget paa Kommunitetets Budget. Ministeriet anmodede Konsistorium om at afgive en Udtalelse i Sagen samt udbad sig tillige — da Udgifterne ved Expeditionen havde vist sig at løbe op til en forholdsvis saa betydelig Sum, og det derfor forekom Ministeriet betænkeligt at bibeholde det snævre Grundlag for samme, som Museumsraadets oprindelige Plan gik ud paa — Konsistoriums Betænkning over, for hvilke andre Videnskabsgrene det maatte findes hensigtsmæssigt at knytte Repræsentanter til Expeditionen.

Konsistorium udtalte i Skrivelse af 8de Marts 1892 til Kirke- og Undervisningsministeriet, at det formente, at der med en Expedition som den paa-tænkte, hvis Hovedformaal skulde være at anstille zoologiske Dybhavs-Undersøgelser paa visse begrænsede Omraader af fremmede, fjærntliggende Have, ikke hensigtsmæssigt kunde forbindes andre videnskabelige Ojemed i nogen væsentlig Grad, hvorfor det ikke kunde tilraades at knytte Repræsentanter for andre Videnskabsgrene til Expeditionen, og at Konsistorium antog, at en Expedition, der alene havde det nævnte begrænsede Formaal, maatte kunne iværksættes med et ringere Apparat end det paa-tænkte og derfor for en langt mindre Sum end det foran angivne Beløb af 440000 Kr. Derimod kunde Konsistorium ganske slutte sig til den af Ministeriet fremsatte Tanke om, at der anvendtes et betydeligt Beløb af Kommunitetets Midler til en Expedition med videre gaaende videnskabelige Formaal, men fandt det ikke nødvendigt at udtale sig nærmere herom paa Sagens nuværende Standpunkt.

I Skrivelse af 29de Marts s. A. meddelte *Ministeriet* Konsistorium, at det var enig i, at den af Marineministeriet beregnede Sum overskred, hvad der burde anvendes til en Expedition med udelukkende zoologiske Formaal. Idet Ministeriet paa den anden Side fastholdt Ønsket om Udførelsen af en Expedition med videre gaaende Formaal, skulde det anmode Konsistorium om, i Forening med det zoologiske Museum, at ville tage begge Sider af Sagen under Overvejelse og derefter indkomme med detaillerede Forslag om Iværksættelsen af det omhandlede Foretagende, saavel paa det snævrere som paa det videre gaaende Grundlag, saaledes at Ministeriet i Overensstemmelse dermed eventuelt kunde søge Bevilling erhvervet for Finansaaret 1893—94.

Efter Modtagelsen af Ministeriets Skrivelse anmodede *Konsistorium* Universitetets daværende Rektor, Professor, Dr. med. & phil. Jul. Thomsen, Referendarius consistorii, Professor Deuntzer samt Professorerne Chievitz, Dr. phil. Vilh. Thomsen, Johnstrup, Dr. phil. Thiele, Dr. phil. Lütken,

Dr. phil. Warming og Dr. phil. Løffler om at træde sammen i et Udvalg til i Forening med det zoologiske Museum at drøfte fornævnte Sag.

Konsistorium indsendte derefter under 11te Juli 1892 den fra Udvalget modtagne Erklæring, hvori blev bemærket, at det havde været Gjenstand for Overvejelse: 1. om der kunde udkastes en Plan for en Expedition med mere omfattende Formaal og 2. om en Expedition med det snævrere Formaal ikke kunde udføres med langt ringere Udgift for Staten eller Kommunitet, end den af Marineministeriet beregnede Sum.

Hvad *det første Punkt* angik, fremhævede Udvalget, at en Expedition med mere almindeligt Formaal ikke kunde iværksættes uden særdeles betydelige Omkostninger. Skulde der f. Ex. med en Expedition i zoologisk Ojemed forbindes linguistiske, kulturhistoriske, ethnografiske, botaniske, astronomiske eller andre Studier i en saadan Udstrækning, at der kunde høstes nogen Nytte af, at Fagmænd besøgte fremmede Verdensdele, vilde dette dels forøge Togtets Varighed ganske betydeligt, dels kræve, at der i Skibet skaffedes Plads til mange flere Videnskabsmænd, end ved en Expedition med mere indskrænket Formaal. Følgen deraf vilde blive, at der maatte anvendes et meget stort Skib, hvilket atter var enstydigt med betydelig forøgede Udgifter. Men selv om intet Hensyn toges til de store Udgifter, som en saadan Expedition vilde medføre, fraraadede Udvalget, at den søgtes iværksat. Den Tid var overhovedet forbi, da slige Expeditioner med en mere almindelig Karakter og mere alsidige Opgaver vare formaals-tjenlige. I Nutiden fordrede den enkelte Videnskab et saa omfattende Detailarbejde og saa specielle Arbejdsbetingelser, at en Forening af flere videnskabelige Hovedformaal under samme Expedition vilde forvolde et stort Spild af Tid og Arbejdskraft, idet Deltagerne ikke kunde arbejde samtidigt i de forskjellige Videnskabsfag, hvoraf atter vilde følge, at en væsentlig Del af de betydelige Udgifter ikke opvejedes ved noget positivt Udbytte. Udvalget saa sig derfor ikke istand til at forelægge eller anbefale en Expedition »med videre gaaende videnskabelige Formaal«.

Med Hensyn til *det andet Punkt* bemærkede Udvalget, at Omkostningerne formentlig vilde kunne nedbringes meget betydeligt uden væsentlig Skade for Formaalet. I denne Anledning skulde for det Første bemærkes, at Expeditionen (selv efter Marineministeriets Beregning) i Virkeligheden ikke vilde koste Kommunitet 440000 Kr., men kun 350000 Kr., under den Forudsætning, at Togtet varede $1\frac{1}{2}$ Aar, hvilket i Museumsraadets Betænkning var taget som Maximum. For det Andet, at denne Sum uden Vanskelighed vilde kunne nedbringes til højst 250000 Kr. ved at Expeditionens Varighed indskrænkedes til 1 Aar istedetfor $1\frac{1}{2}$. At indskrænke dens Varighed yderligere, f. Ex. til 8 Maaneder, vilde naturligvis medføre en tilsvarende yderligere Indskrænkning i Udbyttet saavel som i Omkostningerne, men syntes ikke at anbefale sig, da en Del af Udgifterne jo vilde blive de samme, hvad enten Expeditionen blev kortere eller længere. Men den kalkulerede Sum af 250000 Kr. vilde sikkert kunde nedbringes yderligere ved en Reduktion af Besætningsmandskabet. Besætningen var nemlig beregnet til 88 Mand, Befalingsmandskab, Maskinbetjening og Haandværkere derunder indbefattede, saaledes at de Meniges Antal alene var 50. Det

sidste Tal vilde upaatvivleligt — efter de ved Professor Lütken efter Samraad med Sagkyndige indhentede Oplysninger — kunne nedsættes til det halve; dermed vilde ogsaa følge en lille Reduktion af Underbefalingsmandskabet, og af Maskinbetjeningen vilde endelig 1 Maskinassistent og 2 Fyrbødere formentlig kunne undværes. En Formindskelse i Matrosstyrken med circa 25 Mand vilde formentlig alene frembringe en Besparelse af circa 15000 Kr. paa et Halvaarstogt, saa at den samlede Udgift, der maatte paaregnes et saadant Togt, næppe vilde kunne overstige 200000 Kr., eller, fordelt paa 2 Finansaar, 100000 Kr. i hvert. Hvorvidt det virkelig vilde kunne koste 150000 Kr., af hvilke de 60000 Kr. eventuelt vilde falde Kommunitetet til Byrde, at indrette »Ingolf« til en slig Expedition og forsyne den med nye Kjædler o. s. v., formaaede Udvalget ikke at bedømme, skjønt det syntes det sandsynligt, at en Reduktion ogsaa her vilde kunne finde Sted. Men det fortjente uden Tvivl en *fornyct Overvejelse*, om det ikke vilde være hensigtsmæssigere, at Marinen købte for egen Regning og indrettede et til et sligt Formaal tjenligt Skib, for hvilket det var Udvalget bekjendt, at Marinen vilde kunne have god Brug i adskillige andre Øjemed (Opmaalings-skib paa Island og Færøerne, Kontrol med Fiskerierne paa førstnævnte Sted o. s. v.). Kommunitetets Bidrag vilde da gaa yderligere ned med 60000 Kr., og reduceres til 70000 Kr. i 2 Aar.

Det var ingen beføjet Indvending, at dette Foretagende kun vilde komme en enkelt Videnskab tilgode, nemlig Zoologien. Udvalget vedkjendte sig gjerne den Opfattelse, at alle Videnskaber indtog den samme Rang og vare lige værdige til Støtte; men Udvalget kunde dog ikke overse, at ingen anden Videnskab havde som Zoologien paavirket det menneskelige Aandsliv i de sidste Decennier; — med andre Videnskaber havde det samme været Tilfældet i andre Perioder. Det, som det her drejede sig om, var, om Danmark, dets Videnskabelighed og dets Marine skulde udelukkes fra at yde deres beskedne Bidrag til det Størværk, hvortil næsten alle andre Søstater (ikke blot de store) havde ydet deres Bidrag: et Arbejde, der havde udvidet Zoologiens Synskreds lige saa meget, som i sin Tid Amerikas og Nyhollands Opdagelse, og som ogsaa havde sin store Betydning for Geologien. Det var sikkert et Foretagende, som vilde gjøre vort Land og dets Videnskabelighed Ære. At unnlade det af Beskedenhed vilde lidet stemme med den i vor Tid almindeligt anerkjendte Sandhed, at det var ved Arbejde for Kunst, Videnskab, Kunstindustri o. s. v., at en lille og udsat Stat og Folk skulde hævde sin Berettigelse til at existere som saadan.

Skulde Tanken om en zoologisk Expedition til fremmede Have ikke finde den ventede Tilslutning, haabede Udvalget, at denne i alt Fald vilde opnaaes ved den i det Følgende fremsatte Plan til at henlægge Undersøgelsesfeltet til vore nordiske Have, om hvilket det fra flere Sider under Sagens Behandling var udtalt, at man vilde kunne slutte sig til den, nemlig en Undersøgelsesexpedition, væsentlig i zoologisk Øjemed, til *Baffinsbugten, Davisstrædet og Danmarksstrædet*. Udvalget kunde fuldstændig slutte sig til en slig Plan, idet det tilfulde anerkjendte, hvor ønskeligt det vilde være, at vore arktiske Undersøgelser paa denne Maade kunde vinde Afrunding og Afslutning. Det burde her fremhæves, at det

udpegede Undersøgelsesfelt netop var det, som den norske Nordhavsexpedition («Voringen») lod ligge uberørt, uagtet den ellers udstrakte sin Undersøgelse over saa godt som hele Nordhavet, vistnok af særligt Hensyn til, at det betragtedes som *dansk* Søterritorium, saaledes at det virkelig maatte siges, at der paa dette var en videnskabelig Gjæld at afbetale. Der vilde ogsaa med denne Expedition kunne forenes nogle *andre Formaal*: en yngre *Botaniker* kunde indsamle Erfaringer og Data til de arktiske Haves Plantevæxt, af og til gjøre Indsamlinger paa Kysterne og forøvrigt assistere Zoologerne, og Skibets Officerer vilde kunne præstere de *Dybdemaalinger*, *Temperatur-* og *Saltholdighedsmaalinger*, *Iagttagelser* om *Strømforhold*, *magnetiske* og *meteorologiske Observationer*, *Stedbestemmelser* o. s. v., som maatte ønskes, uden at gribe forstyrrende ind i de *zoologiske Undersøgelser*, som maatte være *Hovedsagen*. De hjemsendte Bundprover vilde være *Geologiens* Udbytte af en slig Expedition. Heller ikke maatte det overses, at en *praktisk Interesse* knyttede sig til et sligt Foretagende: de Fiskebanker, som den franske Fiskerflaade udbyttede i Danmarksstrædet, kjendtes ikke af de danske Hydrografer, og Strædets Opmaalning og nøjagtige Undersøgelse vilde derfor have sin store Vigtighed for de *Fiskeriforetagender* fra dansk Side, som i disse Aar mere og mere tilstræbte en Benyttelse af de islandske Vandes Fiskerigdom. Endelig vilde denne arktiske Expedition muligvis kunde gjøres noget billigere end den til de varme Have derved, at det fornødne Mandskab lettere vilde kunne tilvejebringes. Ogsaa Skibets Indretning vilde maaske falde noget billigere, da Foranstaltninger til Beskyttelse mod Varmen vilde bortfalde. Den vilde ikke kunne tilendebringes paa én Sommer, men vilde kræve tre til sin Gjennemførelse, eftersom den egentlige Arbejdstid i disse nordiske Farvande ikke kunde sættes til mere end højst 3 Maaneder, hele Togtet til knap 4 Maaneder — ialt 12 Maaneder. At der under disse Bredder tildels kunde arbejdes Dag og Nat, forøgede igjen Udsigten til et godt Udbytte. Omkostningerne vilde derfor sikkert blive nogle tusinde Kroner lavere end ved den først omtalte Expedition; fordelte paa 3 Aar vilde de næppe gjennemsnitlig overstige 60000 Kr. om Aaret; og under den ovenfor omtalte Eventualitet, at Marineministeriet dertil anvendte et dertil for dets Midler indkjøbt og indrettet Skib, næppe 40000 Kr. om Aaret.

Udvalget indstillede derfor at anbefale: *enten* at udsende den af Museumsraadet projekterede Undersøgelsesexpedition, dog at dennes Varighed indskrænkedes til ca. ét Aar og de af Kommunitetet afholdte Udgifter til 200000 Kr. (eventuelt 140000 Kr.), som bleve at udrede i to Finansaar*); *eller* at udsende en lignende Expedition til Baffinsbugten, Davisstrædet og Danmarksstrædet i 3 paa hinanden følgende Aar, med en Udgift af højst 60000 Kr. om Aaret i Gjennemsnit — eventuelt 40000 Kr., hvis

*) Et saadan Togt kunde f. Ex. gaa til Vestindien under stadig Brug af Apparaterne, anvende en Maaned eller to paa det karaibiske Hav, derfra gaa til Atlanterhavet, medtage en Del af det indiske Hav, stadigt arbejdende, og saa vende hjem ad en noget anden Rute end Udturens, naar Tiden var udløben og en fuldstændig Jordomsejling ikke kunde naaes.

der af Marineministeriet og for dets Midler blev anskaffet et eget dertil tjenligt Skib, som ogsaa kunde anvendes til andre ikke-militære Formaal.

Ved Valget af disse Alternativer vilde det rimeligvis komme til at spille en Rolle, at man maaske turde gjøre sig Haab om, at den nuværende Direktør for Søkortarkivet, som omfattede denne Sag med særlig Interesse og var fuldstændig inde i alle de den Slags Undersøgelser vedrørende Specialiteter, kunde blive betroet Ledelsen af denne, som derved vilde være i de bedst mulige Hænder og være sikker paa det bedst mulige Udfald.

Endelig anførte Udvalget til Sammenligning med de her opførte Omkostningsberegninger, at den norske Nordhavsexpeditions («Vøringen») tre korte Sommertogter havde kostet ialt ca. 250000 Kr.

Konsistorium sluttede sig til Udvalgets Erklæring, idet det dog i første Række anbefalede den foreslaaede Expedition til Baffinsbugten, Davisstrædet og Danmarksstrædet, der baade laa nærmest efter Danmarks geografiske Stilling og statslige Forbindelser og tillige kunde ventes at ville fremme vort Lands Interesser i flere Henseender.

Kirke- og Undervisningsministeriet henstillede derefter i Skrivelse af 2den August 1892 til Marineministeriet, om det ikke, istedetfor at et af Flaadens Skibe benyttedes til Expeditionen, vilde være hensigtsmæssigere, om Søværnet for egen Regning købte og indrettede et til sligt Formaal tjenligt Skib, der fremtidig kunde anvendes til Søværnets egne Ojemed, saasom til Opmaaling og Kontrol med Fiskerierne i Farvandene ved Island og Færøerne.

I Skrivelse af 18de Oktober s. A. til Kirke- og Undervisningsministeriet meddelte *Marineministeriet*, at det paany havde taget Spørgsmaalet om Tilvejebringelsen af et Skib til en videnskabelig Expedition under Overvejelse, særlig med Hensyn til dennes forandrede Bestemmelse, og tillige havde indhentet Erklæring fra Direktøren for Skibsbygning og Maskinvæsen og Direktøren for Søkortarkivet, og at disse Herrers Udtalelser i det Hele stemmede med det Resultat, hvortil Ministeriet var kommet. Ministeriet ansaa derefter Krydseren »Ingolf« for hensigtsmæssig til den omhandlede Expedition og tilbød at ville stille dette Skib, til hvis Hovedreparation der var optaget den fornødne Bevilling i Finanslovsforslaget for 1893—94, til Raadighed for en videnskabelig Expedition til de arktiske Farvande omkring Grønland — altsaa Danmarksstrædet, Davisstrædet og Baffinsbugten — i 3 Aar, fra Foraaret 1894 at regne, i fuld sejlklar Stand og med den nødvendige Besætning, mod at Expeditionen afholdt følgende Udgifter:

En Gang for alle 30000 Kr. til Instrumenter og Redskaber, Dampspil og øvrige nødvendige Forandringer i Skibets Aptering, til Arbejdshus paa Dækket m. m. og uforudsete Udgifter, samt aarlig i 3 Aar 50000 Kr., nemlig omtrent 40000 Kr. til Tøgtet (ud over Officerernes, Officianernes og det faste Mandskabs Landlønning, som Marineministeriet selv vilde afholde) og omtrent 10000 Kr. til Skibets Udrustning og Oplægning.

Professor, Dr. *Lütken* oplyste derhos i Skrivelse af 28de Oktober s. A., at der i de til Udgifter en Gang for alle paaregnede 30000 Kr. var medregnet Alt, hvad der behøvedes af Materiel til Tilvejebringelse af det

videnskabelige Udbytte, blandt Andet Staaltraads-Liner, Trawls, Skrabere, Ruller til Linernes Oprulning, Akkumulatorer, Dybhavsthermometre, Vandhenterer, Apparater til Optagelse af Bundprøver, Slæbenet til bestemte Dybder og andre til slige Undersøgelser i den senere Tid opfundne Apparater. Denne Sum maatte bevilges paa Finansloven for 1893—94, da Anskaffelsen maatte forberedes ved Brevvexling, maaske ved Rejser o. s. v. Derimod var der ikke medregnet, hvad der vilde medgaa til Spiritus, Glas og andre Konservations- og Opbevaringsmidler samt til nogle nødvendige Bøger og Instrumenter, hvilket vilde kunne anslaaes til 4000 Kr., og en lignende Sum maatte paaregnes til Lønning for en Medhjælper for Zoologerne, til Honorar for den yngre Botaniker, som ønskedes medgiven Togtet og ventedes instrueret om at assistere Zoologerne, naar hans eget Fag ikke lagde Beslag paa ham, fremdeles til Vikarer for den eller de Zoologer, som maatte have Embedsgjerning herhjemme, der skulde besørge i deres Fraværelse, til nødvendigt Rejseudstyr for dem og for Medhjælperne o. s. v.

Universitetets Kvæstor afgav i Henhold til Ministeriets Begjæring af 12te November 1892 en Erklæring af 8de Januar 1893, hvori han, efterat have anført de Udgifter, der efter Marineministeriets fornævnte Tilbud og Professor Lütkens Skrivelse vilde kræves, bemærkede, at der saaledes ialt var Spørgsmaal om en Bevilling for Kirke- og Undervisningsministeriets Vedkommende af 188000 Kr., fordelte med 30000 Kr. paa 1893—94, 58000 Kr. paa 1894—95, 50000 Kr. paa 1895—96 og endelig 50000 Kr. paa 1896—97. Naar der ikke i Sagen var nævnt nogen Udgift til Udgivelsen af en eventuel Beskrivelse af Expeditionen, saaledes som det ved saadanne Expeditioner var sædvanligt, havde dette efter Meddelelse fra Professor Lütken, med hvem Kvæstor i det Hele havde konfereret om Sagen, sin Grund deri, at Udgivelsen af et saadant eventuelt Værk ingenlunde kunde betragtes som sikker, eftersom det vel vilde kunne stille sig saaledes, at specielle Afhandlinger vilde kunne gjøre Fyldest i Henseende til at forelægge Offentligheden de vundne Resultater. Forsaaavidt der fremdeles maatte kunne blive Spørgsmaal om Honorar, ikke blot, som foran nævnt, til en Botaniker, men ogsaa til de Zoologer, som det lykkedes at erhverve for Expeditionen, da kunde heller ikke dette Spørgsmaal, hvis det da overhovedet maatte opstaa, i Øjeblikket præciseres, idet Afgjørelsen maatte bero paa, hvorvidt de paagjældende Videnskabsmænd i Embedslønning, som oppebares under Expeditionens Forløb, maatte kunne antages at erholde et tilstrækkeligt Vederlag for deres Arbejde.

Den Bevilling af i det Hele 188000 Kr., fordelt paa 4 Finansaar, der forelaa til Overvejelse, vilde Kommunitetet, der i Finanslovforslaget for 1893—94 var opført med et forventet Overskud af 138272 Kr. 67 Ø., kunne udrede. Om den Betydning for Videnskaben, der maatte tillægges den paatænkte Expedition, havde Konsistorium udtalt sig, saaledes at Kvæstor ikke kunde have Noget at føje dertil; kun skulde han vedlægge et Foredrag af Professor Lütken ved det skandinaviske Naturforsker møde i Kjøbenhavn 1892 om Dybvandsundersøgelser i Almindelighed. Hvad dernæst angik Spørgsmaalet om, hvorledes Udgiften til denne Expedition vilde stille sig i

Forhold til Udgiften ved andre lignende Expeditioner, var det allerede i Konsistoriums Skrivelse af 11te Juli 1892 oplyst, at den norske Nordhavs-Expedition med Koffardiskibet »Vøringen« i Aarene 1876—78 ialt kostede omtrent 250000 Kr., hvortil kunde føjes, at den af Universitetet i Kiel ledede Plankton-Expedition til Atlanterhavet i Aaret 1889 (Plankton o: de i Havet svævende Organismer) — ligeledes med et Koffardiskib — der varede henved 4 Sommermaaneder, var beregnet til 95000 Rmk., medens der her var Tale om et i 3 Sommere gjentaget Togt, hver Gang i omtrent 4 Sommermaaneder. At nu den herfra paatænkte Expedition til Havene omkring Grønland forholdsvis vilde stille sig saa langt billigere, havde for en stor Del sin Grund deri, at den danske Expedition agtedes foretaget med et af Marinens Skibe, og forsaavidt det da maatte menes, at saa maatte jo dog Marinens Udgifter lægges til de 188000 Kr. for at udbringe den samlede Udgift til Expeditionen, maatte hertil bemærkes, at den i Finanslovforslaget for 1893—94 optagne Hovedreparation af Krydsere »Ingolf« var anset for nødvendig, ganske bortset fra dens Anvendelse til den paatænkte Expedition, ligesom da ogsaa selve Spørgsmaalet om denne Anvendelse for Krydsere var fremkommet i Skrivelse af 29de September 1892 fra Direktørerne henholdsvis for Skibsbygning samt Maskinvæsen og for Søkortarkivet. Naar det dernæst betænkes, at Marineministeriet for Afholdelsen af Officerernes, Officianernes og det faste Mandskabs Landlønning — som dog alligevel skulde udredes — havde Vederlag i den Personalet ved Togtet givne Øvelse, medens den beregnede Udgift af 188000 Kr. til Expeditionen omfattede hele Udgiften til Skibets Udrustning og Oplægning, derunder Sølønninger til det faste Personal og samtlige Lønninger til forhyret Mandskab, maatte det netop siges, at den nævnte, af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet eventuelt tilvejebragte Sum endog fuldt angav de ved *Expeditionen* foranledigede Udgifter.

At nu alligevel det nævnte Beløb i sig selv vilde være en betydelig Bevilling, maatte sikkert erkjendes, men det gjaldt jo ogsaa her at opnaa, at det blev danske Videnskabsmænd, der kom til at udforske de som danske anerkjendte Farvande om Grønland, der vistnok ellers i en nær Fremtid vilde blive undergivne en grundig videnskabelig Undersøgelse ved andre Nationers Foranstaltning. Det vilde nemlig være bekjendt, at der allerede saavel fra Sverrig som fra Amerika var sendt flere Expeditioner til selve Grønland, og af Amerikaneren, Lieutenant Peary forberededes for Tiden et paa videnskabeligt Grundlag anlagt Togt til Baffinsbugten. Medens der fremdeles ogsaa fra Tydskland havde været sendt en geologisk Expedition til Grønland, naaede den ovenfor nævnte, af Kieler-Universitetet foranstaltede Plankton-Expedition op omtrent under 60° N. Br., Syd for Færøerne og Island, til et Punkt S. Ø. for Kap Farvel, men temmelig nær ved dette. Da nu denne Expeditions Resultater uagtet dens Kortvarighed syntes at have været saa tilfredsstillende, at Togtet blev opfattet som en national Bedrift — hvilket saaes af den medfølgende Artikel i »Illustrirte Zeitung« for den 24de December 1892 — og da fremdeles den foretagne Expedition havde været under Kejser Wilhelms særlige Beskyttelse, idet der af ham blev bevilget 70000 af de til Udgifterne paaregnede 95000 Rmk., laa det

nær at antage, at dette Togt vilde kunne blive efterfulgt af en paa Samvirken mellem tydsk Marine og Videnskab grundlagt Expedition, navnlig til det endnu af Plankton-Expeditionen uberørte Danmarksstræde, og dette saa meget mere som der hermed kunde blive forbundet et vigtigt praktisk Formaal, nemlig at forberede tydske Fiskerifartøjers Udbytte af dette Farvand.

Det var besynderligt nok, at Frankrig ikke allerede havde sendt nogen zoologisk Expedition til Danmarksstrædet, thi den franske Fiskerflaade benyttede i dette Farvand Fiskepladser, som hidtil kun Franskmændene vidste Besked med, og det var jo bekjendt, at Frankrig i det Hele understøttede sit islandske Fiskeri af al Magt. Saafremt nu en dansk Expedition maatte komme til Udførelse, saaledes som det af Konsistorium var foreslaaet, vilde allerede de af videnskabelige Grunde paatænkte Dybdemaalinger samt Temperatur- og Saltholdighedsmaalinger, ligesom ogsaa Iagttagelserne over Strømforhold og Stedbestemmelserne m. m., af sig selv føre ind paa det for et eventuelt dansk Fiskeri fornødne Kjendskab til Forholdene i Danmarksstrædet, og saa meget mere turde da denne praktiske Interesse haabes varetaget af den danske Expedition, som det vilde ses, at Konsistorium udtrykkeligt havde fremdraget ogsaa dette praktiske Synspunkt. Det burde imidlertid bemærkes, at det vistnok kun var Danmarksstrædet, dette taget i udstrakt Betydning om Farvandene langs med Grønlands østlige Grænse, hvorom der i den nævnte praktiske Henseende nærmest kunde blive Spørgsmaal, idet der nemlig vel var Fiskebanker i Davisstrædet, som havde været udbyttede af Amerikanere, men det vilde ogsaa vides, at der hermed var forbundet Udbredelse af smitsomme Sygdomme og Indførelse af Brændevin i de grønlandske Kolonier, saaledes at der i hvert Fald forud for den danske Regjerings Fremme af disse Fiskebankers Benyttelse maatte gaa en Overvejelse af, hvorvidt denne maatte lade sig forene med Varetagelsen af Grønlandernes Tarv. Hvad derimod angik eventuelt dansk Fiskeri i Danmarksstrædet, da var det allerede af Indenrigsministeriet, jfr. Rigsdagstid. f. 1891—92 Tillæg A. Sp. 3651—54 og Tillæg B. Sp. 1051—52, blevet udtalt, at det danske Fiskeri efterhaanden blev tvungen ind paa delvis at være Storchavs-Fiskeri, og dette Synspunkt blev af Rigsdagen saaledes godkjendt, at den nu til Overvejelse foreliggende Bevilling til en Expedition til de grønlandske Farvande i sin praktiske Betydning vilde have en Tilknytning til allerede givne Bevillinger.

Til Fordel for den søgte Bevilling maatte endnu anføres den Holdning, som Norge i denne Henseende havde indtaget overfor Danmark. Den allerede nævnte norske Nordhavs-Expedition var nemlig, som det i Beretningen om den var udtalt, oprindeligt paatænkt ogsaa at skulle gjøre en Tur Vest og Nord om Island. At denne Del af Togtet med al Erkjendelse af dens Betydning blev opgivet, antoges at være sket under den stiltiende Forudsætning, at den danske Regjering og Folkerepresentation vilde overtage Undersøgelserne i Danmarksstrædet, og at det virkelig forholdt sig saaledes, turde være indlysende, naar man betragtede det i Beretningen om den norske Expedition ved S. 46 indsatte Kort over Vøringens Rute. Heri viste der sig nemlig en saa gjennemført Tilbageholdenhed fra norsk Side

overfor Farvandene langs med Grønlands østlige Grænse, at den ikke kunde opfattes anderledes end som en Appel til Danmark om for sit Vedkommende at udfylde, hvad Norge, nu allerede for omtrent 15 Aar siden, med betydelige Offre af Pengemidler havde udrettet i det Øjemed, at bevare for den videnskabelige Forsken i Norge og Danmark det Søterritorium, der endnu i den almindelige Mening opfattedes som hørende disse Lande til. Ikke blot turde det derfor paa det Bedste være at anbefale, at den paatænkte danske Expedition overhovedet kom til Udførelse, men det maatte tillige ønskes, at dette maatte ske saa snart som muligt.

I denne Henseende var at bemærke, hvad der allerede af Konsistorium var udtalt, at Expeditionens Ledelse vilde kunne haabes overdraget den nuværende Direktør for Søkortarkivet, der omfattede Sagen med særlig Interesse og var fuldstændigt inde i alle Specialiteter, som vedrørte den Slags Undersøgelser. Hertil maatte Kvæstor føje, at der vistnok tillige maatte lægges en afgjørende Vægt paa, om der netop for Tiden havdes danske Videnskabsmænd, som kunde og vilde paatage sig det videnskabelige Arbejde under selve Togtet, og ikke mindst, om der ved Universitetet havdes den rette Leder af dette Arbejde i det Hele og af de zoologiske Resultaters Indordning under Videnskab og Samlinger. Ogsaa i disse Henseender turde det da siges, at alle Forudsætninger for nu at iværksætte Expeditionen vare tilstede, medens det var højst tvivlsomt, om man, saafremt man udsatte Expeditionen, fremdeles fra det ene Aar til det andet skulde kunne gjøre Regning paa de paalidelige Kræfter, der nu vidstes at være til Raadighed.

Med Hensyn til den nærmest foreliggende, forberedende Bevilling paa 30000 Kr., bemærkede Kvæstor, at Professor Lütken havde udtalt Ønske om, at den forskjelligartede Anvendelse af dette Beløb maatte blive overdraget en Kommission, et Ønske, som Kvæstor ganske kunde tiltræde, idet denne da ogsaa vilde kunne varetage, at de skete Indkjøb, saa vidt muligt og rimeligt maatte være, bleve forbeholdte Universitetet som dettes Ejendele.

I Henhold til det foran Anførte indstillede Kvæstor, at der blev stillet Ændringsforslag til 3die Behandling af Finanslovsforslaget for 1893—94 om paa Kommunitetets Budget at optage som en særlig Udgiftspost et Beløb af 30000 Kroner til Forberedelse af en videnskabelig Expedition med Orlogskrydseren »Ingolf« til de arktiske Farvande omkring Grønland, altsaa Danmarksstrædet, Davisstrædet og Baffinsbugten, i 3 Somre, fra Aaret 1894, dette indbefattet, at regne — nemlig til Anskaffelse af videnskabeligt Materiel, fremdeles til at bekoste de nødvendige Forandringer i Skibets Aptering og Opførelsen af et Arbejdshus paa dets Dæk samt overhovedet til Afholdelse af saadanne foreløbige Udgifter, som det nævnte Øjemed maatte kræve.

Til 3die Behandling i Folkethinget af *Finanslovsforslaget for 1893—94* blev stillet Forslag om Optagelse paa Kommunitetets Budget af en ny Udgiftspost: Til en videnskabelig Expedition til de arktiske Farvande omkring Grønland i 3 Somre, som 1ste Del af en fireaarig Bevilling paa ialt 188000 Kr., 30000 Kr. Forslaget blev forkastet i Folkethinget.

Paa *Finanslovforslaget for 1894—95* blev der atter stillet Forslag om bemeldte Bevilling. Forslaget blev forkastet ved 2den Behandling i Folkethinget. Efterat Professor, Dr. Lütken i Skrivelse af 29de Januar 1894 til Ministeriet havde erklæret, at Expeditionen vilde kunne indskrænkes til at foregaa i 2 Somre istedetfor som paaregnet i 3 Somre, og som Følge deraf den anslaaede Udgift 188000 Kr. vilde kunne nedsættes med 38000 Kr., blev der til *Finanslovforslagets* 3die Behandling i Folkethinget stillet Forslag om en treaarig Bevilling paa ialt 150000 Kr., deraf 30000 Kr. i Finansaaret 1894—95. Denne Bevilling blev derefter given paa *Finansloven* for 1894—95.

b. *Forhøjelse af Assistancesummen for Museets 1ste Afdeling med 800 Kr. aarlig i 3 Aar.*

Under 15de Juni 1892 indsendte Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet et Andragende fra Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum, hvori dette anholdt om, at Museets Assistancesum, der paa Forslaget til Lønningsloven for Universitetet og Kommunitetet var foreslaaet forhøjet med 1200 Kr., for at sætte Museets 1ste Afdeling istand til at fremme Arbejderne paa formaalstjenlig Maade, men som paa Lønningsloven kun var bleven forhøjet med 400 Kr. — jfr. Univ. Aarb. f. 1890—91 S. 529 og 540 —, maatte blive midlertidig forhøjet med 800 Kr.

Afdelingens Bestyrer fremsatte i denne Anledning følgende Plan for Anvendelsen af en saadan midlertidig Bevilling:

1. I den opstillede Samling af *Pattedyr- og Fugleskeletter* var der endnu mange Stykker fra ældre Tid, som burde yderligere renses og opstilles paany, hvilket man ikke tidligere havde kunnet overkomme, og paa Loftsmagasinet var der Hundreder af »raa Skeletter«, der skulde præpareres og renses for at anvendes især som »løse Knogler« i den komparative osteologiske Samling, som var af saa overordentlig videnskabelig Betydning, men som nu, fordi man ikke raadede over den fornødne Arbejdskraft, henlaa ubenyttede, udsatte for at blive defekte o. s. v. I en nær Fremtid vilde derhos komme Ordningen og Fordelingen af det af Etatsraad Steenstrup i en lang Aarrække indsamlede Materiale af Knogler af vor forhistoriske Dyreverden.

2. Skjønt Samlingen af *Fugleskind og udstoppede Fugle* ved den tidligere Bestyrer, Professor Reinhardts Virksomhed befandt sig i en særdeles velordnet Tilstand og var katalogiseret, var der dog stor Trang til at faa hele Samlingen og Katalogen revideret ved Benyttelsen af det af »British Museum« udgivne »Catalogue of Birds« (af hvilken var udkommet en Snes Bind, uden at den endnu var sin Afslutning meget nær). Dette Arbejde vilde strække sig gjennem en lang Aarrække, selv om man dertil kunde disponere over Kræfter, der vare det voxne.

3. Saasart de om *Slangerne* handlende Bind af British Museums Kataloger vare udkomne, hvilket daglig kunde ventes, burde der strax tages fat paa det vidtløftige og trættende Arbejde, at revidere, bestemme og katalogisere hele det omfattende Magasin af Slanger fra alle Verdensdele, som efterhaanden havde ophobet sig. Ved samme Lejlighed vilde kunne

udskilles til Skelettering Exemplarer af mangfoldige Slægter, hvilke vilde yde et særdeles værdifuldt Bidrag til at klare denne Dyreordens Systematik.

4. I *Fiskeklassen* stod der endnu tilbage at ordne nogle større Familier til Opstilling. Denne Klasses første Opstilling vilde da i alt Væsentligt være gennemført. Der vilde derefter endnu være meget at efterhjulpe, særligt med Hensyn til Materiale, som var tilkommet, efterat de tidligere behandlede Familier vare opstillede, ligesom Bestyrerens og Assistentens Tid vilde være fuldstændig optagen, dels af andre ikke her omtalte Museumsarbejder, dels af at tilse, lede og afslutte den ovenfor skizzerede Medhjælpervirksomhed.

Bestyreren bemærkede, at det var ham særligt magtpaaliggende at kunne fremme de omtalte Arbejder med al mulig Kraft, for at han kunde haabe at overlevere den, der i sin Tid skulde være hans Efterfølger, en velordnet Vertebrat-Afdeling, og for at han kunde blive sat istand til at anvende sin Tid og sine Kræfter paa Studier og Undersøgelser af en — videnskabelig sét — mere lønnende Karakter. Hvor lang Tid det vilde kræve at gennemføre fornævnte Arbejde, kunde ikke siges med Bestemthed, men blev dertil ydet en midlertidig Forøgelse, foreløbig paa 3 Aar, af Universitetets Assistancesum af 800 Kr. — saaledes som det ved Forslaget til Lønningsloven var tænkt — vilde de aarlige Indberetninger fra Museet vise, hvad der var udrettet, og det vilde til enhver Tid kunne skjønnes, hvad der heraf endnu maatte staa tilbage.

Konsistorium anbefalede Andragendet, hvorefter der paa Finanslovsforslaget for 1893—94 blev stillet Forslag om Forhøjelse af Universitetets Udgiftspost 1. c. med 800 Kr. foreløbig for et Tidsrum af 3 Aar til Forøgelse af Museets Assistancesum. Forslaget blev bevilget af begge Rigsdagens Thing og paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for Finansaaaret 1893—94 optaget 800 Kr. som 1ste Del af en treaarig Bevilling til Assistance for Museets 1ste Afdeling.

c. Bestemmelse om Anvendelse af Renterne af en opsparat Kapital paa 10000 Kr. af de Moltkeske Legaters Reservefond.

Efterat Universitetets Kvæstor under 16de Januar 1893 havde indberettet til Konsistorium, at de grevelige Moltkeske Legaters Reservefond ved Udgangen af Aaret 1892 var bleven forøget med 10000 Kr., anmodede Konsistorium, i Henhold til Fundats for Greve J. G. Moltkes Legater af 28de Januar 1845 § 12, jfr. Universitetsdirektionens Skrivelse af 19de April 1845, Bestyrerne for Universitetets zoologiske og mineralogiske Museer samt Universitetsbibliothekaren om at gjøre Forslag til Anvendelsen af Renterne af denne Kapital.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 15de Februar 1893 det af de fornævnte Herrer stillede Forslag. Ministeriet meddelte derefter under 7de Marts s. A., at Besidderen af Grevskabet Bregentved, efterat Forslaget havde været forelagt ham, havde meddelt sit Samtykke til:

»1. at Renten af den nu opsparede Sum 10000 Kr. maa aarlig tilfalde de 2 Universitetet tilhørende Moltkeske naturhistoriske Samlinger saaledes,

at $\frac{4}{7}$ af Renterne tildeles den zoologiske og $\frac{3}{7}$ den mineralogiske Afdeling.

2. at den særlige Anvendelse af denne Forøgelse bliver fornemlig til de Arter af Assistance, hvortil Samlingernes hidtilværende Pengeudstyr ikke har kunnet strække, eller ifølge de paagældende Vedtægter ikke har kunnet anvendes, for den zoologiske Undervisningssamlings Vedkommende især til Anskaffelse af den Hjælp, som de Studerendes daglige Benyttelse af Studiesamlingen gjør uafviselig nødvendig og for det mineralogiske Museums Vedkommende især til Erhvervelse af *speciel* videnskabelig Assistance;

3. at Summerne til dette Øjemed anvises paa Konto II af de grevelige Moltkeske Legater og

4. at den allerede for den sidste Termin opsparede Rentesum af disse 10000 Kr. i Overensstemmelse hermed ligeledes anvises til Udbetaling af denne Konto efter Forholdstallet $\frac{4}{7}$ og $\frac{3}{7}$.

d. Forhøjelse af det zoologiske Museums Annuum.

Efter Forslag af Museumsraadet og Konsistorium blev der paa Finanslovforslaget optaget og af Rigsdagen bevilget paa Universitetets Udgiftspost 3. c. et Beløb af 600 Kr. til forøgede Udgifter til Opvarmning og Rengjøring ved Udvidelsen af de zoologiske Undervisningslokaler i Kommunitetsbygningen.

— Ligeledes blev der i Anledning af et af Museumsraadet stillet Forslag om Ophævelsen af den Afgift, der blev krævet af de Besøgende i Museet for Opbevaring af Stokke og Paraplyer, paa fornævnte Udgiftspost bevilget et Beløb af 300 Kr. som Erstatning for det Indtægtsbeløb, der hidtil var tilflydt Museet.

e. Bevilling til Anskaffelse af Skabe m. m. til Museet.

Ved Skrivelse af 11te Juni 1892 indsendte Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet en fra Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum modtagen Skrivelse, hvori anholdtes dels om en ekstraordinær Bevilling af 1186 Kr. til Anskaffelse af Skabe under Montrene paa Endsiderne i den op til Hallen stødende indre Korridor paa Museets første Sal og af Skabe med Montre paa den nordre Langside i samme Korridor, hvilket Inventarium navnlig skulde benyttes til at udstille noget af Museets Samling af Fugleæg, der ikke havde kunnet udstilles, uagtet den vilde have stor Interesse for Besøgende, dels om en ekstraordinær Bevilling af 760 Kr. til Anskaffelse af Skabe, der skulde anbringes i Museets Mellemetages nordre Korridor og benyttes til Opbevaring af lavere Dyreformer i Spiritus i Magasinglas og Rørglas. Museumsraadet bemærkede i sidste Henseende, at man hidtil paa Grund af Mangel paa Rum til Opbevaring havde sét sig nødsaget til at anbringe ikke blot visse Dele af Hovedsamlingen, men ogsaa Udbyttet af flere i de senere Aar gjorte Indsamlinger paa Loftet, uagtet dér kun var ringe Plads, hvorhos Varmen om Sommeren var skadelig for Samlingen.

Konsistorium anbefalede fornævnte Andragende ligesom et ved Ministeriets Skrivelse af 25de Oktober s. A. modtaget Andragende fra Museumsraadet om en Bevilling af 900 Kr. til andre Skabe til Museet, da Anskaffelsen af disse Skabe skyldtes den Omstændighed, at Museet først da havde modtaget de fra den hjemkomne østgrønlandske Expedition tilvejebragte Skind af Rensdyr og Muskusoxer, til hvilke der krævedes Opstillingsplads.

Paa Finanslovsforslaget for 1893—94 blev der under Udgiftspost 3. c., det zoologiske Museum, optaget et ekstraordinært Beløb af 1946 Kr. til førstnævnte Skabe og til 2den Behandling i Folkethinget af fornævnte Finanslovsforslag endvidere sidstnævnte Beløb af 900 Kr.

Forslagene blev bevilgede af begge Rigsdagens Thing og Beløbene optagne paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for Finansaaret 1893—94.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 19de December 1892 bifaldtes det, efter Indstilling fra Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum og Konsistorium, at et Beløb af 211 Kr. 50 Ø., — der var medgaaet til Forandring af Laasene i nogle af zoologisk Museums Montre og Skabe, efterat det havde vist sig, at Laasene i disse ikke afgav fornøden Sikkerhed — maatte afholdes paa forventet Tillægsbevilling for Finansaaret 1892—93 under Universitetets Udgiftspost 3. c.

Ligeledes bifaldt Ministeriet, efter Indstilling fra Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum og Konsistorium, under 24de December 1892, at der paa forventet Tillægsbevilling for Finansaaret 1892—93 under Universitetets Udgiftspost 3. c. maatte anvendes et Beløb af 200 Kr. til Udgiften ved Opstillingen i Universitetets zoologiske Museum af en betydelig Samling Leddyr, indsamlede i Spiritus paa den af Museumsinspektør, Dr. phil. Meinert i 1891—92 til Venezuela og Antillerne foretagne Studierejse.

De sidste Bevillinger blev givne paa Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret 1892—93.

f. Forhold vedkommende det zoologiske Museums Personale.

I det i Rigsdagssamlingen 1891—92 forelagte Forslag til Lov om de Universitetet og Kommunitetet vedkommende Lønningsforhold var i § 7 foreslaaet Ansættelsen af en Viceinspektør ved Universitetets zoologiske Museum med en aarlig Lønning af 2000 Kr., stigende hver 5te Aar med 400 Kr. indtil 3600 Kr., og med Ret til Pension, jfr. Univ. Aarb. f. 1890—91, S. 398 og 410—11. Ved Lovens Behandling i Folkethinget blev dette Forslag imidlertid ikke bevilget, men for Assistentpladsen ved zoologisk Museum under Betegnelse af til Viceinspektøren ved Museet bevilget en forhøjet aarlig Lønning af 2400 Kr., jfr. Folkethingsudvalgets Betænkning i Univ. Aarb. f. 1890—91 S. 421.

I Henhold til en af Professor zoologiæ til Ministeriet rettet Forespørgsel indstillede Konsistorium, under Henvisning til de i Motiverne til Lønningsloven af 12te April 1893 indeholdte Bemærkninger, at Assistenten ved fornævnte Museum for Fremtiden benævntes »Viceinspektør«. Ved Skri-

velse af 22de Oktober s. A. bifaldt Ministeriet, at der for Fremtiden tillagdes Assistenten Benævnelsen »Viceinspektør«.

— I Anledning af et af videnskabelig Medhjælper ved det zoologiske Museums 3die Afdeling, Dr. phil. *H. J. Hansen* i 1891 indgivet Andragende blev der paa Finanslovsforslaget for 1893—94 foreslaaet, at det ham tillagte Honorar maatte forhøjes med 800 Kr. I Anmærkningerne til Finanslovsforslaget blev bemærket, at Dr. Hansen, der siden December 1875 havde været knyttet som daglig Arbejder til Museet, den 25de April 1885 var bleven ansat i sin forannævnte Stilling med et aarligt Honorar stort 2000 Kr., hvoraf de 1000 Kr. afholdtes af den da disponible Medhjælpssum for Universitetet og Resten ved en under 3die Behandling af Finanslovsforslaget for 1885—86 i Folkethinget til dette Øjemed vedtagen Forhøjelse af Medhjælpssummen med 1000 Kr., jfr. Univ. Aarb. f. 1884—85 S. 19—20. I Efteraaret 1891 havde han, der foruden sin Virksomhed i Museets Tjeneste havde udfoldet en betydelig videnskabelig Virksomhed, indgivet et Andragende om Forhøjelse af det ham tillagte Honorar. I de over Sagen afgivne Erklæringer havde saavel Museumsraadet, der iøvrigt udtalte sig i højeste Grad anerkjendende om Dr. Hansens Virksomhed, som Konsistorium og Universitetets Kvæstor henledet Opmærksomheden paa, at den ønskede Honorarforhøjelse formentlig kun burde søges udvirket, hvis der tillige opnaaedes en Forhøjelse af Museumsinspektorerne Begyndelseslønninger, der da vare henholdsvis 2000 Kr. og 2400 Kr. Da den af Dr. Hansen beklædte Stilling var knyttet til hans Person saaledes, at den ved hans Afgang bortfaldt, jfr. Motiverne til Forslaget til Lov om de Universitetet og Kommunitetets vedkommende Lønningsforhold (Univ. Aarb. f. 1890—91 S. 420—21), fandt man ikke Anledning til paa dette Forslag at optage en Bestemmelse om en Honorarforhøjelse for ham, der formentlig rettest fandt sin Plads paa et Finanslovsforslag. Efterat imidlertid nu ved Loven af 12te April 1892 § 7, 2det Stykke, Begyndelseslønningen for begge Inspektorer ved det zoologiske Museum var bleven bestemt til 2800 Kr., turde der være Anledning til ligeledes at forhøje det Dr. Hansen tillagte Honorar til dette Beløb, navnlig for at imødekomme hans Ønske om fuldt ud at kunne vie sig til sin videnskabelige Virksomhed.

Forhøjelsen blev bevilget af begge Rigsdagens Thing og optaget paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget under Universitetets Udgiftspost 1. c. for Finansaaret 1893—94.

— Under 13de April 1893 meddelte Ministeriet Tilladelse til, at videnskabelig Medhjælper ved Universitetets zoologiske Museum, Dr. phil. *H. J. Hansen* foretog en Rejse til Udlandet i videnskabeligt Øjemed i Tiden fra den 9de April til Midten af Juli s. A., samt bifaldt, at han i nævnte Tid maatte beholde sin Lønning som videnskabelig Medhjælper.

I Henhold til Indstillinger fra Museumsraadet for Universitetets zoologiske Museum og Konsistorium blev der af Ministeriet under 22de December 1892 bevilget Dr. phil. Hansen en Understøttelse paa 1200 Kr. af Kommunitetets extraordinære Udgifters Konto til fornævnte Rejse, hvis Hovedformaal var i Italien at indsamle Dyr, særlig Havdyr, til Museets forskellige Afdelinger.

4. Det mineralogiske Museum.

Paa Universitetets Udgiftspost 3. d., det mineralogisk-geognostiske Museum blev ligesom for de foregaaende Finansaar ved Behandlingen af Finanslovforslaget for 1893—94 ekstraordinært bevilget 2500 Kr. til ekstraordinær Assistance ved Ordningsarbejder ved Museet i Anledning af dets Flytning.

— Ligeledes blev ved Behandlingen af fornævnte Finanslovforslag paa Universitetets Udgiftspost 1. d., den samlede Lønningssum, bevilget 800 Kr. til Assistance for Museet. Der havde hidtil paa Kontoen været bevilget 200 Kr. til et Bud, men efter Indflytningen i den nye Museumsbygning maatte der istedetfor et Bud antages en Fyrbøder, der tillige skulde være Karl, og som stadig skulde være til Disposition og derfor blev foreslaaet lønnet med 1000 Kr. aarlig, foruden Fribolig og Brændsel.

5. Universitetets kemiske Laboratorium.

Til Erstatning for det Indtægtstab uden tilsvarende Arbejdsformindskelse, der blev foranlediget ved, at den farmaceutiske Examen efter den farmaceutiske Læreanstalts Oprettelse i 1892 skulde afholdes ved denne, saaledes at kemisk Laboratorium ikke fremtidig vilde faa Gebyrer for denne Examen, blev der, efter Indstilling af Bestyreren for Universitetets kemiske Laboratorium ved Behandlingen af Finanslovforslaget for 1893—94 bevilget paa Universitetets Udgiftspost 1. d., den samlede Lønningssum, et Beløb af 250 Kr. som personlige Tillæg af 150 Kr. til en Assistent og af 100 Kr. til Betjenten ved Laboratoriet.

6. Det astronomiske Observatorium.

Lov af 29de Marts 1893 om Tidens Bestemmelse.

Ved Skrivelse af 3die December 1892 tilstillede Kirke- og Undervisningsministeriet Konsistorium en fra Indenrigsministeriet modtagen Skrivelse fra Generaldirektøren for Statsbanedriften, hvori det, under Hensyn til det Ønskelige i, at Danmark sluttede sig til de i flere andre europæiske Lande indførte internationale Principer for Tidens Bestemmelse, indstilledes, at Loven af 6te Februar 1880 søgtes afløst ved en ny Lov om Tidens Bestemmelse, saaledes at den fra 1ste Januar 1894 at regne for alle Dele af Landet med Undtagelse af Færøerne bestemtes lige med Middelsoltiden for den 15de Længdegrad Øst for Greenwich.

I Henhold til Ministeriets Anmodning indsendte Konsistorium under 14de Januar 1893 en Erklæring fra Professor astronomiæ, Dr. phil. Thiele, hvori denne meddelte, at han havde konfereret med Observator Pechüle som Almanakkens Redaktør angaaende Forslaget, og at ingen af dem havde fundet Noget at indvende mod selve Lovforslaget samt at ogsaa dets Motiver kun havde givet dem Anledning til nogle mindre betydende Henstillinger. Under Henvisning til disse sluttede Konsistorium sig til Professor Thieles Udtalelser.

Der blev derefter forelagt Rigsdagen Forslag til Lov om Tidens Bestemmelse, og, efterat dette var blevet vedtaget af Rigsdagen, stadfæstedes følgende Lov om Tidens Bestemmelse under 29de Marts 1893:

§ 1.

For alle Dele af Landet med Undtagelse af Færøerne skal Tiden herefter bestemmes lige med Middelsoltiden for den 15de Længdegrad Øst for Greenwich.

§ 2.

Denne Lov træder i Kraft den 1ste Januar 1894.

7. De lægevidenskabelige Instituter.

a. *Den farmakologiske Samling.*

I Anledning af en Forespørgsel fra Konsistorium i Skrivelse af 24de December 1892 til Direktøren for den farmaceutiske Læreanstalt om, hvorvidt den hidtil stedfundne Benyttelse af Universitetets farmakologiske Samling til Farmaceuternes Undervisning var bortfalden ved den farmaceutiske Læreanstalts Oprettelse, meddelte Direktøren i Skrivelse af 12te Januar 1893, at den paagjældende, i Universitetets Auditorium Nr. 5 beroende, farmakologiske Samling ikke længere benyttedes ved den farmaceutiske Undervisning.

b. *Forhøjelse af Lønningen for den kliniske Assistent paa Frederiks Hospital.*

Til 3die Behandling af Finanslovsforslaget for Finansaaret 1893—94 blev der af Kirke- og Undervisningsministeriet stillet Forslag om Forhøjelse af Universitetets Udgiftspost 1. d. med 600 Kr. til forhøjet Lønning til »en klinisk Assistent« paa Frederiks Hospital, der siden 1889 havde været ansat paa Hospitalet med en årlig Lønning af 600 Kr. Ministeriet bemærkede i denne Anledning, at der ved den sidste Besættelse af denne Plads, nemlig fra 1ste Januar 1893 at regne, i Henhold til en Indstilling fra Hospitalets Lægeraad og Inspektør, som tiltraadtes af det lægevidenskabelige Fakultet, var foretaget en Forandring i og Udvidelse af de dertil hørende Funktioner. Den paagjældende Assistent havde nemlig fra først af kun været til Hjælp for en af Hospitalets Overlæger ved at deltage i Praktikantklinikken; men han var nu bleven knyttet til Hospitalet som Helhed, idet han foretog de forskellige Undersøgelser nærmest i kemisk, mikroskopisk og bakteriologisk Retning, hvis Resultater bleve benyttede af samtlige Overlæger ved Undervisningen og Lægegjerningen. Istedetfor som tidligere at deltage personlig i Undervisningen paa en enkelt Afdeling stod han nu til Disposition for alle Overlægerne og førte Tilsyn med Hospitalets Laboratorium. Der havde allerede længe været følt Trang til en saadan Ordning, idet den moderne Lægevidenskab gjorde det nødvendigt til Stadighed at lade foretage Undersøgelser som de ovennævnte, der i Mangel af særligt Laboratorium paa Hospitalet med sagkyndig Betjening maatte søges udførte paa en mere kostbar og besværlig Maade udenfor Hospitalet. Da denne Omordning af Assistentens Virksomhed paalagde ham et langt mere omfattende og

ansvarsfuldt Arbejde end tidligere, var det fra alle Sider bragt i Forslag, at Lønningen forhøjedes fra 600 til 1200 Kr. aarlig. Det kom tillige her Betragtning, at ingenlunde enhver Læge kunde udfylde Pladsen, men kun en Videnskabsmand med særlig Fordannelse, som havde Øvelse i de paa-gjældende Undersøgelser. Den nuværende Lønning var i Virkeligheden ringere end den Hospitalets Kandidater oppebar, da den ikke var forbunden med Emolumenter af nogen Art. Ministeriet bemærkede, at det havde taget under Overvejelse, hvorvidt Lønningsforhøjelsen burde søges afholdt af Universitetets Budget, ligesom den tidligere Lønning, eller af Frederiks Hospital. I sidstnævnte Henseende kunde anføres, at Assistentens Virksomhed kom Lægegjerningen tilgode, men paa den anden Side vilde den dog i sin Helhed, om end kun indirekte, være til Nytte for Hospitalsundervisningen, og det maatte derfor findes naturligt, at den lille Lønningssum, hvorom der var Tale, forblev samlet paa Universitetets Budget som en den lægevidenskabelige Undervisning vedrørende Udgift. Ministeriet tilføjede, at Posten besattes for et Aar ad Gangen, og at Valget blev truffet af det lægevidenskabelige Fakultet.

Lønningsforhøjelsen blev bevilget af begge Rigsdagens Thing og optagen paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for Finansaaret 1893—94. Paa Tillægsbevillingsloven for Finansaaret 1892—93 blev Forhøjelsen bevilget fra 1ste Januar 1893.

c. Personlige Tillæg til Overlægerne paa Kommunehospitalet, Professorerne Dr. med. Haslund og Dr. med. Pontoppidan.

Ved 2den Behandling i Folkethinget af Finanslovsforslaget for 1893—94 blev der af Kirke- og Undervisningsministeriet stillet Forslag om Forhøjelse af Universitetets Udgiftspost 1. b. med 384 Kr. til personlige Tillæg af 192 Kr. aarlig til hver af Docenterne. Overlæge ved Kommunehospitalets Afdeling for Hudsygdomme og Syfilis, Professor, Dr. med. Haslund og Overlæge ved samme Hospitals Afdeling for Sindssygdomme og Sygdomme i Hjernen og Nervesystemet, Professor, Dr. med. Pontoppidan, der begge for Forelæsninger m. v. for Studerende hver oppebar et aarligt Honorar af 2000 Kr. Ministeriet bemærkede i denne Anledning, at de paa-gjældende Docenter af disse Honorarer, der før den nye Lønningslov af 12te April 1892 bleve udredede af Universitetets Udgiftspost 7, hidtil havde erholdt et paa sædvanlig Maade beregnet Dyrtidstillæg eller 192 Kr. aarlig hver. Efter den nye Lønningslov havde ovennævnte Honorarer deres Hjemmel i denne Lov og kunde som hjemlede ved en Lønningslov, der var udkommen efter 1ste Januar 1880, ifølge de hidtil fulgte Regler ikke længere give Adgang til Dyrtidstillæg, hvilket forøvrigt ogsaa syntes at følge af den Omstændighed, at Honorarerne, der tidligere bevilgedes hvert for sig, nu ifølge den fornævnte Lovs § 6 bleve udredede af et samlet Beløb, der var stillet til Ministeriets Raadighed til Honorarer til de ordinære Docenter, hvilket Beløb paa Forslaget til Finansloven for Finansaaret 1893—94 var opført som Udgiftspost 1. b. under Universitetets Budget. De to nævnte Docenters Lønningsvilkaar vare saaledes blevne forringede ved den nye Lønningslov, og der syntes derfor at være Anledning til ved særlig Bevilling at tillægge

dem hver et saa stort Lønningstillæg, at de fremdeles beholdt samme Vederlag, som de hidtil havde oppebaaret. Ogsaa de andre lægevidenskabelige Docenter, der vare ligestillede med de fornævnte to Docenter, vilde vel i Henhold til det Foranførte være udelukkede fra fremtidig at erholde Dyr-tidstillæg, men Docenten i epidemiske Sygdomme havde, som først ansat efter Begyndelsen af Finansaaret 1891—92, ved Lønningslovens Ikrafttræden ikke oppebaaret noget Dyr-tidstillæg, og den Docent, der var Overlæge ved den kirurgiske Afdeling paa Frederiks Hospital, saavel som Docenten i Børnesygdomme vare først blevne ansatte i Finansaaret 1892—93, saaledes at der for disse tre Docenter ikke i Dyr-tidstillægets Bortfalden var nogen Grund til Lønningstillæg ifølge særlig Bevilling.

Forslaget blev bevilget af begge Rigsdagens Thing.

VIII. Universitetets Forhold udadtil.

1. Universitetets Adresse til Louis Pasteur i Anledning af hans 70 Aars Fødselsdag.

I Anledning af Louis Pasteurs 70 Aars Fødselsdag den 27de December 1892 blev der overbragt ham følgende Adresse fra Universitetet:

Ludovico Pasteur,

viro illustrissimo, doctissimo, decori Galliae, nostri sæculi gloriae,

qui iam ante novem lustra edito opusculo de proprietatibus crystallo-
rum summam physicorum admirationem excitavit,

tum ad solutionem arduorum chemiæ problematum aggressus naturam
fermentationis recte comprehendit, fermenta varia detexit, descripsit,
pura coluit,

qui doctrinam de homogenesi victor defendit,

qui monstrato, quo modo in cellulis vegetabilibus principia albuminis
orientur, et patefacta anaërobiosi multisque aliis obscuris rebus animad-
versis physiologiæ scientiam mirifice auxit,

qui aurum scientiæ non doctis solis reservavit sed in usum agricolæ,
viticolæ, sericarii, cerevisiæ coctoris signatum vulgavit,

qui illustrissimo Listerio viam ad methodum antisepticam invenien-
dam munivit,

qui microbiorum pestiferorum obscuris et contortis viis experimenti
tæda investigatis novam initiavit pathologiam et arti hygienicæ firmiora
iecit fundamenta, dirisque contagiis miro ingenio in remedia salutifera
transformatis homines et bestias ab his cladibus immunes reddidit, et ad
huius immunitatis naturam indagandam viam aperuit,

septuaginta annos tam feliciter actos optimis cum votis gratulatur

Universitas Hauniensis.

Adressen, der var kaligraferet og indbunden i et dertil komponeret Bind, blev overrakt af Docent, Dr. med. C. J. Salomonsen.